ECLI:LV:AT:2024:0125.A43009817.8.S
Lieta Nr. A43009717, SKA-4/2024
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2024.gada 25.janvārī

Senāts šādā sastāvā: senators referents Ermīns Darapoļskis, senatores Veronika Krūmiņa un Indra Meldere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „DEPO DIY" pieteikumu par Konkurences padomes 2017.gada 31.augusta lēmuma Nr. E02-17 atcelšanu daļā, sakarā ar SIA „DEPO DIY" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 3.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Konkurences padomes 2017.gada 31.augusta lēmumu Nr. E02-17 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) mazumtirgotāju – SIA „Tirdzniecības nams „Kurši"" (turpmāk – Kurši), SIA „DEPO DIY" un AS „Kesko Senukai Latvia" (turpmāk – Kesko) – darbībās konstatēts Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas pārkāpums – minimālā tālākpārdošanas cenu līmeņa un noteikta cenu līmeņa fiksēšana gan vertikālā, gan horizontālā līmenī, mazumtirgotājiem vienojoties ar ražotājiem SIA „KNAUF" (turpmāk – Knauf) un SIA „NORGIPS" (turpmāk – Norgips), kā arī mazumtirgotājiem savstarpēji panākot kopīgu izpratni un saskaņotu rīcību par vienotiem darbības principiem un savstarpēju kontroli šīs vienošanās ievērošanā attiecībā uz ražotāju izplatītajām precēm tirgū.

Pieteicējai SIA „DEPO DIY" uzlikts naudas sods 3 718 323 *euro* (par aizliegtās vertikālās vienošanās pārkāpumu galīgais naudas sods aprēķināts 1 % apmērā no pieteicējas 2015.gada neto apgrozījuma, par horizontālās karteļa vienošanās pārkāpumu – 2 % apmērā no 2015.gada neto apgrozījuma).

[2] Pieteicēja vērsās tiesā ar pieteikumu par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu daļā par pieteicējai konstatēto pārkāpumu un uzlikto naudas sodu.

[3] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 3.aprīļa spriedumu pieteikums noraidīts. Tiesa atzina par pamatotu pārsūdzētajā lēmumā secināto, ka mazumtirgotāju veikalos plaukta cenas Knauf un Norgips izplatītajām precēm tika noteiktas deformētas konkurences apstākļos, vienojoties par noteiktu tālākpārdošanas cenu līmeni, un cenu monitorēšana notikusi nolūkā nodrošināt kontroli, lai veicinātu minimālā cenu līmeņa atjaunošanu, ja kāds to neievēro. Lietā iegūtie pierādījumi ir fragmentāri, tomēr to kopums norāda uz kopējas izpratnes panākšanu un sekošanu ražotāju noteiktajām tālākpārdošanas cenām. Tādējādi lietā atbilstoši Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas noteikumiem pamatoti konstatēta gan aizliegta vertikāla vienošanās starp ražotājiem un mazumtirgotājiem katru atsevišķi, gan karteļa vienošanās starp mazumtirgotājiem.

Minētā pamatojums ir turpmāk norādītie argumenti.

[3.1] Apgabaltiesa izvērtēja pieteicējas argumentus, ka lietā nav pierādīts pārkāpums, kas konstatēts no 2006. līdz 2007.gadam, un ka iestāde nav pierādījusi pārkāpuma nepārtrauktību no 2006. līdz 2014.gadam.

[3.1.1] Tiesa izvērtēja e-pastus, no kuriem izriet, ka Knauf visiem sadarbības partneriem, sākot ar 2006.gada 13.februāri, bija aktualizējusi kaļķa cementa un ģipša produktu „rekomendējamās mazumtirdzniecības cenas, rekomendējamo minimālo cenu neievērošanas gadījumā paturot tiesības aizsargāt pārējo partneru intereses, veicot attiecīgas iepirkuma cenu izmaiņas", vienlaikus piešķirot atlaidi par sekošanu rekomendējamajai cenai. Šādi e-pasti nosūtīti pieteicējai, SIA „Krūza" (turpmāk – Krūza) un SIA „SAIMNIEKS-SERVISS".

Tiesa atzina, ka minētie e-pasti kopsakarā ar Knauf iekšējo saraksti par atlīdzību par sekošanu noteiktajām tālākpārdošanas cenām apstiprina to, ka aizliegta vertikāla vienošanās pastāv visā tirgū. Tam, kādi jēdzieni tiek izmantoti, lai apzīmētu tālākpārdošanas cenas (plaukta cenas, mazumtirdzniecības cenas), nav nozīmes. Šeit iezīmējas arī noteikta atlīdzība par šīs vienošanās ievērošanu.

[3.1.2] Tas, ka Knauf bija rekomendējamo cenu politika, izsecināms arī no Knauf valdes locekļa /pers. E/ liecībām. Šo secinājumu neietekmē viņa liecību pretrunīgums. To, ka Knauf tirgotājiem noteica ieteicamās tālākpārdošanas cenas, liecībās apgabaltiesai nenoliedza arī /pers. F/, kura pienākums bija organizēt Knauf tirdzniecības procesu un kurš bija atbildīgs par vienošanos ar tirgotājiem par ieteicamajām cenām. /pers. F/ liecināja, ka plaukta cena bija rekomendējamā cena un Knauf mērķis bija, lai tirgotājs nepārdod lētāk par iepirkuma cenu.

/pers. F/ liecībām, ka rekomendējamās cenas tika dotas ar tādu domu, ka tās ir rekomendējamas, lai Knauf zinātu, kāds ir cenu līmenis pie tirgotājiem un ka Knauf interese, nosakot rekomendējamo cenu, bija mazināt spriedzi, kāda tā bija attiecībā uz cenām starp mazumtirgotājiem, pretrunā ir /pers. E/ liecinātais, ka viņš nav dzirdējis par to, ka dialogs starp tirgotāju un Knauf par lūgumu samazināt iepirkuma cenas būtu noticis, atsaucoties uz cenām citu tirgotāju plauktos.

Vienlaikus pats /pers. E/ līdzīgi kā /pers. F/ liecināja, ka bija situācija, kad tirgotājs pārdeva zem iepirkuma cenas un tad vērsās pie Knauf, lai Knauf kompensētu šo starpību ar bonusu vai ar kredītfaktūru. Tiesa atzina, ka /pers. F/ liecībās ir acīmredzami pretrunīgs, jo, no vienas puses, viņš norāda uz Knauf pakļaušanos mazumtirgotāju spiedienam, kas tālab pamato tirgotāju plaukta cenu monitoringu un ieteicamās cenas rekomendēšanu, un no otras puses, /pers. F/ atzīst, ka arī lielāko dīleru zaudēšana būtu īslaicīga Knauf apgrozījuma mazināšanās.

Tātad, kaut arī /pers. E/ un /pers. F/ liecībās Knauf rekomendējamo cenu politiku sasaista ar mazumtirgotāju interesi saņemt bonusus, ja prece tiek tirgota zem iepirkuma cenas, apgabaltiesai nebija šaubu par to, ka Knauf patiesais mērķis, ko pierāda arī šajā lietā iegūtā e-pastu sarakste, bija mazināt vai pat pilnībā izslēgt Knauf produktu cenu konkurenci starp mazumtirgotājiem. Apgabaltiesa nesaskatīja citu loģisku izskaidrojumu ražotāja interesei monitorēt mazumtirgotāju tālākpārdošanas cenas, kā vien mērķi fiksēt tālākpārdošanas cenu, kas arī ir konstatētās aizliegtās vertikālās vienošanās būtība.

Tirgotājam cenas jānosaka neatkarīgi, kas nenoliedzami ietver arī pārrunas ar ražotāju par zemāku iepirkuma cenu, atlaidēm par apgrozījumu

u. tml. Taču tiesa neguva saprātīgu pamatojumu ražotāja interesei iesaistīties spēlē ar tirgotāju par plaukta cenām, lai tādējādi izvairītos no tirgotāja prasībām atlīdzināt zaudējumus, kā to liecībās norāda /pers. F/. Proti, pamatojums sarunai ar tirgotāju par iepirkuma cenām kā viens no aspektiem varēja būt tas, par kādu cenu cits tirgotājs tirgo Knauf preci sava veikala plauktā, tomēr tad efektīvs līdzeklis, kādā gūt peļņu vai arī samazināt savus zaudējumus, ir vienošanās par zemāku iepirkuma cenu, nevis par plaukta cenu fiksēšanu. Šis aspekts paturams prātā, vērtējot arī lietā tālāk aprakstīto vienošanās dalībnieku saraksti.

Visbeidzot, vērtējot pierādījumus, ņemams vērā arī tas, ka gan /pers. F/, gan /pers. E/ liecībās, lai arī izvairīgi, atspoguļo ar mazumtirgotājiem iedibināto sistēmu – ievērot rekomendējamo cenu sliekšņus un sekot, ka arī pārējie tirgotāji ievēro ražotāja noteikto disciplīnu.

[3.2] Tiesa konstatēja, ka lietā nav pierādījumu, kas apstiprinātu faktisku bonusu maksāšanu strīdus periodā. Tādējādi tiesa pārbaudīja pieteicējas argumentu, ka visas Knauf norādes par cenu ievērošanu vienmēr ir bijušas vienpusējas un ka pieteicēja nekad nav piekritusi fiksēt cenu Knauf noteiktajā līmenī. Tiesa konstatēja, ka pieteicēja kā pierādījumu tam, ka pieteicēja nav sekojusi Knauf rekomendācijām, par ko sekojušas citu mazumtirgotāju sūdzības, min vairākas sarakstes.

[3.2.1] Vispirms tiesa aplūkoja Kesko 2007.gada 19.februāra e-pastu un secīgi arī 17.maija elektronisko vēstuli Norgips valdes loceklim /pers. G/, kurā Kesko interesējas par to, kāpēc pieteicēja tirgo Norgips reģipsi lētāk savos veikalos, nekā Kesko, un kuram pielikumā nosūtīts pieteicējas kontrolpirkuma čeks, kā arī Norgips 20.februāra un 18.maija atbildes vēstules.

Tiesa atzina, ka, aplūkojot minētos pierādījumus atrauti no pārējā lietā iegūto pierādījumu kopuma, varētu prezumēt, ka pieteicēja nav iesaistījusies aizliegtā vienošanās, jo konkurenta norāde par pieteicējas cenām acīmredzami signalizē, ka pieteicēja neseko ražotāja rekomendācijām. Taču, lai noskaidrotu patieso vienošanās tvērumu, jāņem vērā citi lietā iegūtie pierādījumi, kas savstarpējā kopsakarā nepārprotami norāda uz pieteicējas dalību aizliegtā vienošanās. Par to liecina ne tikai tas, ka pieteicēja nekādā veidā nav atbildējusi uz iepriekš aplūkoto Knauf e-pastu par rekomendējamām cenām, bet arī turpmāk aprakstītā sarakste.

Aizliegtās vienošanās esība neizslēdza tirgotāju, jo īpaši pieteicējas, mēģinājumus panākt sev izdevīgākus noteikumus, īslaicīgi atkāpjoties no vienošanās, vai nosakot faktiskās plaukta cenas nedaudz zemākas par ražotāja noteiktajām. Taču, kā redzams no lietas materiāliem, cenu noteikšana nenotika neatkarīgi.

[3.2.2] 2007.gada 18.maijā, kad norisinās sarakste starp Norgips un Kesko, pieteicēja iekšējā sarakstē nosūta rīkojumu par reģipša cenām. 21.maijā cenu maiņas rīkojums tiek pārsūtīts pieteicējas valdes loceklim /pers. H/, kurš ar „OK" to apstiprina.

Lai noskaidrotu pieteicējas iekšējās sarakstes patieso saturu, tiesa atzina, ka vispirms ir būtiski ņemt vērā, ka tai ir acīmredzama un loģiska sasaiste ar iepriekš aplūkoto Norgips un Kesko saraksti par neapmierinātību ar pieteicējas cenām, kurai sekoja Norgips apsolījums, ka šāda atkāpšanās no vienošanās netiks pieļauta. Izvērtējusi minēto pieteicējas iekšējo saraksti, apgabaltiesa norādīja, ka tai nav šaubu par to, ka tieši Kesko (/pers. I/ personā) 18.maijā ir ziņojusi pieteicējai „par Norgips pretenzijām par viņu reģipša pārdošanas cenām" ar norādi, ka „tiks apstādināti visi reģipša pasūtījumi, ja cena netiks nomainīta". Attiecīgi tālākā pieteicējas iekšējā sarakstē ir acīmredzama pieteicējas reakcija tieši uz /pers. I/ zvanu. Tiesa piekrita, ka 18.maija e-pastā, ko pieteicējas Iepirkumu grupas vadītājs /pers. J/ nosūta pieteicējas Iepirkumu departamenta direktoram /pers. K/ un kas secīgi tiek pārsūtīta arī /pers. H/, nav tieši norādīts Kesko, bet minēta vien persona vārdā /Nosaukums F/. Taču tiesa atzina, ka šis pierādījums tieši tāpat kā visi citi pārbaudē iegūtie jāvērtē pārējo pierādījumu kontekstā.

Par to, ka pastāvēja vienošanās ar Knauf par sekošanu tālākpārdošanas cenām un no tā izrietoša kopīga izpratne par samazināto mazumtirdzniecības cenu konkurenci, liecina tas, ka pieteicējas kontrolpirkuma rezultātā tika panākts konkrēts rezultāts un pieteicējas cenas tika samazinātas.

Minēto notikumu hronoloģija norāda uz aizliegtas vertikālas vienošanās aktīvu izpildi. Tas, ka rīkojuma pēdējā lapā parādās cenu salīdzinājums ar cenām konkurentu veikalos, neatspēko secinājumu, ka vienošanās tirgū pastāv un cenas netiek noteiktas neatkarīgi. Pat pieņemot, ka vienošanās sākotnēji varēja būt ražotāja vienpusēji uzspiesta, pieteicēja šos spēles noteikumus ir pieņēmusi. Apgabaltiesa atzina, ka tai arī nav šaubu, ka dažādā tālākpārdošanas cenu apzīmējošā terminoloģija sarakstē attiecas uz vienu un to pašu jēdzienu „plaukta cena", kas nedrīkst būt zem iepirkuma cenas un ko kontrolē ražotāji, lai novērstu novirzes no vienošanās. Arī liecībās apgabaltiesai /pers. F/ norādīja, ka atšķirība starp rekomendējamām cenām un minimālajām plaukta cenām ir tikai gramatiska.

[3.2.3] Pieteicējas iesaisti aizliegtā vertikālā vienošanās apstiprina tā paša gada 17.jūlija sarakste starp Knauf un Kesko, saskaņā ar kuru Knauf informē, ka pieteicēja mainīs ģipškartona cenas un ka pieteicēja ir gatava vēl paaugstināt cenu, ja to darīs arī pārējie tirgus dalībnieki, vienlaikus paskaidrojot iepriekšējo cenu.

Nav nozīmes tam, ka pieteicēja nav tieša šīs sarakstes dalībniece. Vienīgais kritērijs, lai izvērtētu pierādījumus, ir to ticamība, kas ir atkarīga no to izcelsmes, to sagatavošanas apstākļiem, to adresāta un to satura saprātīgā rakstura un ticamības. Tāpat liela nozīme ir jāpiešķir tam, ka dokuments ir ticis sagatavots tiešā saistībā ar faktiem vai ka to ir sagatavojis tiešs šo faktu liecinieks. Apgabaltiesa atzina, ka tai nav pamata sarakstē norādītās ziņas vērtēt kā nepatiesas.

[3.2.4] Iepriekš aplūkotā e-pasta patieso saturu atklāj 2007.gada 4.decembra sarakste starp pieteicēju un Knauf, kurā fiksēti pieteicējas monitoringa rezultāti. Minētās sarakstes sakarā apgabaltiesa neatzina par ticamām /pers. K/ liecību un attiecīgi atzina par nepamatotu pozīciju, ka pieteicēja veic konkurentu cenu monitoringu, lai varētu noteikt savu pārdošanas cenu tirgū, un ka šāda rīcība izriet no pieteicējas biznesa stratēģijas. Apgabaltiesas ieskatā no šīs sarakstes ir nolasāms pieteicējas mērķis – tālākpārdošanas cenu fiksēšana. Pieteicējas rīcība, veicot izpēti par konkurentu cenām un vienlaikus tās nosūtot ražotājam, parāda šīs aizliegtās vienošanās būtību. Nekā citādi saprātīgi nav izskaidrojama cenu salīdzinājuma pārsūtīšana Knauf un secīgā Knauf reakcija, nosūtot šo informāciju Kesko un Kuršiem. Un, paturot prātā jau iepriekš aprakstīto aizliegtās vertikālās vienošanās būtību – ne tikai tirgotāja pienākumu sekot tālākpārdošanas cenām, bet arī Knauf tiesības rekomendējamo minimālo cenu neievērošanas gadījumā aizsargāt pārējo partneru intereses, veicot attiecīgas iepirkuma cenu izmaiņas –, ir saskatāms konkurenta, šajā gadījumā pieteicējas, mērķis vērst ražotāja uzmanību uz situāciju tirgū un nodrošināt, ka rekomendācijas ievēro visi dalībnieki.

Attiecīgi apgabaltiesa arī nesaskatīja, ka pieteicējas taktika, nosūtot konkurentu cenas ražotājam, būtu vērsta uz sev labākas iepirkuma cenas iegūšanu. Šajā sakarā atgādināmas arī /pers. E/ liecības, ka viņš nav dzirdējis par to, ka dialogs starp tirgotāju un Knauf par lūgumu samazināt iepirkuma cenas būtu noticis, atsaucoties uz cenām citu tirgotāju plauktos.

[3.3] Tiesa atzina, ka tai nav šaubu par to, ka Knauf un pieteicējas rīcība tirgū norāda uz vienotu turpinātu pārkāpumu neatkarīgi no tā, ka lietā nav pierādījumu tam, ka vienošanās par tālākpārdošanas cenu ievērošanu būtu notikusi arī 2008.gadā. Visas darbības, arī tās, kas sekoja 2009. un tālākajos gados, ir vienotā pārkāpumā ietilpstošas un vērstas uz vienu mērķi – tālākpārdošanas cenu ievērošanu un no tā izrietošu mazumtirdzniecības cenu konkurences samazināšanu. Būtiski ir tas, ka visi lietā konstatētie secīgie notikumi iezīmē vienotu tendenci, kas vērsta uz vienota mērķa sasniegšanu.

Pēdējā uz pieteicējas iesaisti aizliegtā vienošanās tieši attiecināmā sarakste datējama ar 2007.gada 4.decembri, nākamā – ar 2009.gada 16.martu. Šos divus notikumus šķir nedaudz vairāk nekā gads. Turklāt tas, cik ilgstošs ir pārrāvums, pats par sevi neietekmē vienošanās būtību un ekonomisko mērķi.

Tiesa atzina, ka nav pamata ignorēt apstākli, ka attiecībā par 2008.gadu lietā nav nevienas norādes par aizliegtās vertikālās vienošanās esību ne par

vienu no dalībniekiem. Taču tāpēc vien nav prezumējams, ka vienošanās kā tāda neturpinājās. Pierādījumi apstiprina, ka jaunas vienošanās nodibināšana nav saskatāma. Visu aizliegtajā vertikālajā vienošanās ietilpstošo tirgus dalībnieku aktivitātes liecina par savstarpēju izpratni, ka vienošanās joprojām pastāv. Vienota turpināta pārkāpuma konstatēšanu neietekmē pierādījumu trūkums par pārkāpuma esību noteiktos periodos, ciktāl lietas dalībnieka atbildība tiek konstatēta par tiem periodiem, attiecībā uz kuriem iestādes rīcībā ir pierādījumi par šī lietas dalībnieka darbību kopumā.

Sarakstes uzrāda vienotu mērķi – tālākpārdošanas cenu fiksēšana, ko raksturo vienota izpratne par vienošanās būtību. Veids, kādā notiek saziņa starp vienošanās dalībniekiem, parāda to, ka izpratne par vienošanās būtību un saturu ne tikai nav mainījusies, bet tā tiek pilnveidota, ieviešot jaunus instrumentus vienošanās uzturēšanai. Visas tirgus dalībnieku darbības, kas atbilstoši iegūtajiem pierādījumiem iesākušās 2006.gadā, ir ar papildinošu saikni un iegūst savu turpinājumu 2009. un nākamajos gados.

Nav konstatējami tādi fakti, kas pamatotu to, ka pieteicēja būtu norobežojusies tiktāl, ka tas liecinātu par kopīgu tirgus dalībnieku izpratni par pieteicējas konsekventu izstāšanos. Nav pamata uzskatīt, ka pieteicēja, iesaistoties komunikācijā ar ražotāju par tālākpārdošanas cenu kontroli, būtu kļuvusi par vienošanās dalībnieci no jauna, bez saiknes par kopīgu izpratni par jau iepriekš nodibinātām aizliegtām attiecībām. Pieteicējas epizodiska atturēšanās no vienošanās izpildes nemaina aizliegtās vertikālās vienošanās būtību. Turpmākajos pārkāpuma gados pieauga attiecību intensitāte un palielinājās mazumtirgotāju spiediens uz piegādātājiem nolūkā panākt, ka visi vienošanās iesaistītie dalībnieki to pilda. Taču gan pirms, gan pēc lietā konstatējamā pārtraukuma aizliegtās vertikālās vienošanās izpildi raksturojošo darbību identiskums parāda šīs vienošanās vienoto tvērumu un vienoto ekonomisko mērķi. Tādējādi lietā nav konstatējami divi atsevišķi pārkāpumi.

[3.4] Tiesa pārbaudīja pierādījumus par pieteicējas iesaisti aizliegtā vertikālā vienošanās un horizontālā karteļa vienošanās laikā no 2009. līdz 2014.gadam.

[3.4.1] Pirmā sarakste, kurā netieši figurē pieteicēja, ir 2009.gada 24.marta Kesko e-pasts Norgips par pieteicējas ģipškartona cenām. Arī 2009.gada 19.jūnija Kesko vēstule Norgips ar lūgumu noteikt konkurētspējīgāku cenu, norāda uz konkurentu neapmierinātību ar pieteicējas cenām. Minētais e-pasts aplūkojams kopsakarā ar Norgips tālāko reakciju uz Kesko e-pastu, vēršoties pie Knauf ar neizpratni par šādām mazumtirdzniecības cenām. Līdzīgi vērtējams Kesko 2009.gada 2.jūlija e-pasts Norgips par reģipša cenām pieteicējas veikalā un 22.jūlija e-pasts, ar kuru Kesko atkārtoti nosūtīja pieteicējas cenas Norgips.

Apgabaltiesa piekrita pieteicējai tiktāl, ka patiesi atbilstoši Kesko cenu monitoringam ir prezumējams, ka pieteicējas cenas tobrīd ir zemākas par Knauf vēlamajām. Taču visa šajā lietā iegūtā sarakste lasāma un vērtējama kopsakarā. Atsevišķie puzles gabaliņi iegūst savu patieso nozīmi, tikai saliekot tos vienotā bildē. Tālab arī šīs sarakstes patiesais saturs atklājas, lasot to kopsakarā ar citiem pierādījumiem lietā.

[3.4.2] Tiesa ņēma vērā, ka pieteicēja 2009.gada 10.jūnija e-pastā nosūtīja Knauf ziņas par Kesko plaukta cenām, kas atspoguļotas konkurentes reklāmas avīzē ar piebildi, ka gaida komentārus.

Minētā vēstule norāda uz to, ka tirgū pastāv tālākpārdošanas cenu fiksēšana un pieteicēja ir viena no šīs aizliegtās vienošanās dalībniecēm, kura veic cenu monitoringu nevis nolūkā noteikt savas plaukta cenas, bet panākt, ka tirgū panākto vienošanos ievēro visi tās dalībnieki. Turklāt šo vienošanos raksturo mazumtirgotāju īslaicīga atkāpšanās no vienošanās izpildes savu komerciālo interešu nolūkā, vienlaikus mudinot piegādātāju nodrošināt arī citu konkurentu atgriešanos pie vienošanās ievērošanas kā priekšnoteikumu paša dalībnieka turpmākai sekošanai rekomendētajām tālākpārdošanas cenām. Tieši šādam nolūkam rakstīts citētais pieteicējas e-pasts.

Apgabaltiesa kritiski vērtēja pieteicējas Būvmateriālu kategorijas vadītāja /pers. L/ liecībās sniegto minētā e-pasta skaidrojumu, ka Kesko akcijas avīzi nosūtījis, lai saņemtu iepirkuma cenas samazinājumu. Apgabaltiesa nevarēja pievienoties šādai interpretācijai un minētā kontekstā tostarp atgādināja iepriekš aplūkoto /pers. E/ liecību.

Nav šaubu, ka būtiski zemākas cenas citu tirgotāju veikalos varētu būt indikācija tam, ka kādam no konkurentiem ir labāki ražotāja piegādes nosacījumi. Taču cena veidojas no vairākiem komponentiem, un tā jānosaka neatkarīgi, atkarībā no katra tirgus spēlētāja biznesa stratēģijas, pozīcijas tirgū, debitoru un kreditoru portfeļa, darbaspēka un citiem resursiem, kā arī daudziem citiem faktoriem, kas ietekmē katra uzņēmēja konkurētspēju. Turklāt šajā sakarā būtiski ņemt vērā, ka tās ir cenas internetā, kur cenu līmenis pats par sevi lielākoties ir zemāks par konkurentu cenām veikalos. Turklāt veselīgas konkurences ietvaros kāds no tirgus spēlētājiem var tikt izstumts no tirgus, jo tā uzņēmējdarbība nav bijusi pietiekami veiksmīga un efektīva, lai nodrošinātu konkurētspēju tirgū. Tāpat par zemāku cenu var liecināt arī konkurenta taktika, subsidējot kādu atslēgas produktu (par kādu nešaubīgi tiek uzskatīts arī ģipškartons) un tādā veidā nodrošinot tirgū zemāku cenu, lai piesaistītu vairāk klientus. Taču izskatāmais gadījums, vērtējot visas lietā pārbaudītās epizodes kopsakarā, viennozīmīgi apstiprina, ka cenas tirgū netika noteiktas neatkarīgi, bet gan saskaņojot noteiktu mazumtirdzniecības cenu līmeni tirgū.

[3.4.3] Kopsakarā ar minēto e-pastu tostarp aplūkojams arī 2009.gada 25.marta Knauf e-pasts Kuršiem un 26.marta e-pasts pieteicējai par Knauf produkcijas cenu izmaiņām, kas stājas spēkā no 1.aprīļa.

Tiesa atzina, ka e-pastā minētā „A" cena līdzīgi kā citi starp aizliegtās vienošanās dalībniekiem lietotie rekomendējamo cenu apzīmējošie jēdzieni nozīmē cenu, kas ir preces pārdošanas cena, bet vienlaikus arī slieksnis, par kuru atbilstoši Knauf rekomendācijai plaukta cena nedrīkst būt zemāka. Turklāt, kā redzams no Knauf tirgotājiem nosūtītajām cenu lapām, ieteicamo cenu sliekšņi abiem konkurentiem norādīti vienādi. Faktisku sekošanu Knauf definētajam cenu līmenim parāda arī salīdzinājums ar pieteicējas grāmatvedības datiem.

[3.4.4] Tiesa vērtēja 2009.gada 27.jūlija e-pastu, kur starp pieteicēju un Knauf tiek risināts dialogs par cenām Knauf ražotajai produkcijai. Minētā e-pasta sakarā apgabaltiesa piekrita pieteicējai, ka tas, jo īpaši aplūkojot to kopsakarā ar /pers. F/ 3.augusta atbildi pieteicējai uz /pers. K/ aicinājumu pārskatīt gala cenu, šajā gadījumā patiesi norāda uz pieteicējas vēlmi saņemt zemāku iepirkuma cenu. Arī /pers. F/ paskaidrojumi atspoguļo to, ka saruna norisinās tieši par iepirkuma cenu. Taču šis atsevišķais pierādījums neatspēko no pārējā lietā iegūto pierādījumu kopuma izrietošo secinājumu par to, ka pieteicēja ir bijusi vienošanās dalībniece.

[3.4.5] 2009.gada 6.oktobrī Knauf nosūtīja pieteicējai aktuālās sauso maisījumu cenas ar rekomendāciju nesamazināt pārdošanas cenas, kā arī nenoteikt tās zem standarta iepirkuma cenas. Pieteicēja šo e-pastu pārsūtījusi iekšējā sarakstē.

Tiesa neapšaubīja sistēmu, kādā pieteicēja iekšēji apspriež ražotāja piedāvājumu, tomēr konstatēja, ka no lietas materiāliem neizriet neviens pieteicējas aktīvi pausts skaidrs iebildums Knauf rekomendācijai ievērot tālākpārdošanas cenu sliekšņus. Tāds neparādās iekšējā sarakstē, šāds vēstījums nav nodots arī Knauf. Kaut arī /pers. H/ paskaidrojumos norādīja, ka nepiekrita Knauf politikai, lietā šos paskaidrojumus apstiprinoša pierādījuma nav. Tālab Knauf sistemātiskā norāde par pienākumu ievērot ieteicamās cenas skaidri apstiprina to, ka pieteicēja šīs ražotāja rekomendācijas ievēroja.

[3.4.6] Arī 2009.gada 4.decembra tikšanās, kurā piedalījās Knauf un pieteicēja, nesatur nevienu pieteicējas vēstījumu par iebildumiem Knauf politikai. Ievērojot, ka atbilstoši /pers. L/ liecībām tieši viņš gatavoja tikšanās protokolus, būtu sagaidāms, ka šāda ziņa, ja tāda sadarbības partnerim skaidri būtu nodota, protokolā būtu fiksēta. Turklāt pāris dienas pēc tikšanās Knauf atkal nosūtīja pieteicējai priekšlikumu par bonusa palielināšanu 2009.gadā nolūkā turpināt veiksmīgo sadarbību 2010.gadā ar nosacījumiem, kādi pieteicējai jāievēro. Citastarp pieteicējai norādīts, ka plaukta cenas Knauf produktiem nav zemākas par standarta iepirkuma cenām (izņemot speciālas vienošanās).

Izvērtējusi minēto pierādījumu kopsakarā ar /pers. K/ liecībām, tiesa atzina, ka /pers. K/ nenorādīja Knauf iebildumus pret nosacījumu ievērot cenu

sliekšņus. Vēl vairāk – /pers. K/ acīmredzami piekrita Knauf piedāvājumam, par ko nenoliedzami liecina /pers. K/ norāde „cik sapratu, tas ir tas, par ko mēs esam runājuši tikšanās laikā". Taču jāpiekrīt, ka /pers. H/ e-pastā /pers. K/ ir piebildis, ka „viņam nepatika pēdējais punkts, jo šobrīd dažām precēm cenas ir zemākas. To vajadzētu pārrunāt". Vienlaikus tiesa ņēma vērā, ka /pers. H/ atbilde nesatur principiālus iebildumus Knauf rekomendācijām, tāda nav atrodama arī citos lietā aplūkotajos pierādījumos. Viņa nepiekrišanu raksturo tas, ka šobrīd dažām precēm cenas ir zemākas.

Vērtējot pieteicējas lomu aizliegtas vienošanās izpildē un to, vai patiesi pieteicēja ir mēģinājusi distancēties no Knauf rekomendācijām, tiesa ņēma vērā arī 2009.gada 28.decembra Knauf e-pastu, kas ir rezumējums iepriekš notikušajai sarunai par pieteicējas priekšlikumu par bonusa palielināšanu 2009.gadā un no kura izriet nepārprotams secinājums par to, ka puses ir vienojušās par spēles noteikumiem bonusa saņemšanai, un viens no noteikumiem ietver šo Knauf rekomendāciju sekot tālākpārdošanas cenām.

Kaut arī Knauf piedāvājums, iespējams, sākotnēji bija Knauf uzspiests, pieteicēja tam piekrita. Tiesa atzina, ka pieteicējas interesi kompensēja piedāvātais bonuss, kura piešķiršanas pamatojums ir visu Knauf izvirzīto prasību ievērošana, tostarp sekošana tālākpārdošanas cenām. Tātad, kaut arī fragmentāri un netieši, lietā iegūtie pierādījumi nepārprotami apliecina aizliegtās vienošanās esību.

Pieteicēja uztur pozīciju, ka tā faktiski nav sekojusi Knauf rekomendācijām, bet cenas noteikusi neatkarīgi, par ko, pieteicējas ieskatā, liecina 2010.gada 5.marta Knauf e-pasts pieteicējai par Knauf produktu plaukta cenām. Proti, 5.martā Kurši nosūta cenu salīdzinājumu Knauf ar lūgumu sakārtot cenas pieteicējas veikalos. Tajā pašā dienā /pers. F/ nosūta plaukta cenu salīdzinājumu pieteicējai ar lūgumu izmainīt konkrētu pozīciju cenas.

Attiecībā uz 2010.gada 15.aprīļa Knauf iekšējo sarakstī, kurā apspriests Knauf brīdinājuma vēstules projekts pieteicējai par sekām, kādas iestāsies, ja situācija nemainīsies, tiesa norādīja, ka lietā nav pierādījumu tam, ka Knauf faktiski šādu brīdinājuma vēstuli pieteicējai ir nosūtījusi un ka pieteicēja to ir saņēmusi (/pers. E/ par minēto vēstules projektu norādīja, ka uz tās nav viņa paraksta un viņš šo vēstuli nav rakstījis, savukārt /pers. K/ liecināja, ka neatceras, ka būtu saņēmis šādu vēstuli). Vienlaikus tas nenozīmē, ka situācija ar pieteicējas atkāpšanos no tālākpārdošanas cenām netika apspriesta. Kā redzams no vēstules projekta, tajā ir norāde par tālākpārdošanas cenu neievērošanu pēdējos mēnešos, nevis vispār. Šajā sakarā norādāms jau iepriekš minētais, ka šī aizliegtā vienošanās raksturo tās dalībnieku īslaicīgu atkāpšanos no aizliegtās vienošanās. Turklāt no Kuršu veiktā konkurentu cenu monitoringa redzams, ka pieteicēja principā ievēro rekomendējamo cenu sliekšņus, un tikai attiecībā uz diviem produktiem pieteicēja noteikusi zemākas cenas. Norādāms arī tas, ka šī atkāpe ir nebūtiska. Tādējādi tam, vai brīdinājuma vēstule pieteicējai tika nosūtīta, vai, iespējams, puses par tālāko sadarbību vienojās citādā veidā, nav izšķirošas nozīmes, jo lietā pārbaudītie tālākie pierādījumi parāda to, ka vienošanās tirgū turpina pastāvēt un pieteicēja ir tās dalībniece.

[3.4.7] Ar 2010.gada 12.maiju Knauf mainīja cenas, par ko tika informēta arī pieteicēja. /pers. L/ iekšējā sarakstē /pers. H/ un /pers. K/ nosūta ziņas par pārdošanas cenu pieaugumu, kam pielikumā pievienots Knauf produkcijas cenu pārskats, kas acīmredzami sagatavots, lai izvērtētu Knauf cenu paaugstinājuma ietekmi uz pieteicējas pārdošanas cenām.

No pašas pieteicējas sagatavotā pārskata redzams, ka pieteicējas pārdošanas cenas ir pakārtotas Knauf rekomendācijām, nevis noteiktas neatkarīgi. Tā ņem vērā Knauf rekomendējamās cenas. Par to liecina ne tikai fakts, ka šāda aile „Knauf rekomendējamās cenas" ir fiksēta pieteicējas pārskatā, bet arī tas, ka pieteicēja uzcenojumu pēc cenu paaugstinājuma pretnostata tieši Knauf rekomendējamajai cenai. Turklāt pieteicējas pārdošanas cena līdz cenu maiņai bija faktiski augstāka par Knauf „A" cenu, kas ir tā pati ieteicamā cena.

[3.4.8] /pers. K/ 2010.gada 5.maija e-pastā fiksēts /pers. K/, Knauf tirdzniecības vadītāja /pers. N/ un /pers. F/ 29.aprīļa tikšanās protokols „Par rekomendējamām cenām". Apgabaltiesa minēto vienošanās saturu, ko fiksējuši pieteicējas darbinieki, nevar interpretēt nekā citādi, kā vien vienošanos par noteikta cenu līmeņa ievērošanu. Turklāt pieteicējas dalība vienošanās izpildē tiek atalgota ar bonusu saņemšanu, kas tikpat nepārprotami norādīta minētajā /pers. K/ e-pastā. No pieteicējas grāmatvedības datiem redzams, ka pieteicējas faktiskā plaukta cena atsevišķiem produktiem jau 12.maijā atbilda ražotāja rekomendācijām.

[3.4.9] Par pieteicējas iesaisti aizliegtā vienošanās liecina arī /pers. K/ 2010.gada 12.maija e-pasts /pers. F/ par „dažām interneta vietnēm ar reģipša cenām" ar piebildi „gaidīšu tavu zvanu". Apgabaltiesa atzina, ka, ņemot vērā Knauf atbildes e-pastus, nevar pievienoties /pers. K/ sniegtajai e-pasta interpretācijai, ka tas ir bijis viens no gadījumiem, kad Knauf izteica neapmierinātību ar pieteicējas pārdošanas cenām, tāpēc /pers. K/ pamatojis, ka tās ir atbilstošas tirgus cenām, vai arī – tas bija arguments sarunās ar Knauf par zemāku iepirkuma cenu.

Tiesa atzina, ka no minēto personu saziņas nekādā veidā neizriet diskusija par pieteicējas pārdošanas cenu atbilstību faktiskajām tirgus cenām. Tieši pretēji, tā atspoguļo kopīgu izpratni par to, kā darbojas vienošanās, ziņojot par konkurentu cenām. Nav nekāda loģiska un saprātīga izskaidrojuma tam, kāpēc Knauf apspriestu citu savu klientu cenas ar kādu no ražotājiem, skaidrotu peļņas apmēru, pasūtījumu apjomu u.tml., kā vien nolūkā izskaidrot situāciju vienošanās izpildē. Tādējādi tiesa piekrita iestādei, ka šajā e-pastā parādās ne tikai aizliegtās vienošanās vertikālais elements, bet arī vienošanās dalībnieku horizontālās attiecības. Starp tirgus dalībniekiem pastāv izpratne par to, ka ziņošana par konkurentu cenām rezultēsies tālākpārdošanas cenu vienādošanā, kas ir mazumtirgotāju mērķis – panākt savstarpēju nekonkurēšanu par Knauf ražotās produkcijas cenām tirgū. Savukārt, pat ja šādā veidā ir iespējams gūt labumu sev, piemēram, panākot īslaicīgu savas pārdošanas cenas samazinājumu, tās ir tikai sekas efektīvam konkurentu monitoringam, kura mērķis ir aizliegtās vienošanās efektīva izpilde.

[3.4.10] Par pieteicējas izpratni par pašas dalību aizliegtā vertikālā vienošanās, kuru pamato acīmredzama finansiāla interese bonusu veidā, nešaubīgi liecina arī /pers. K/ 2010.gada 8.jūlija e-pasts /pers. F/, ar kuru /pers. K/ nosūta priekšlikumu bonusu sistēmai. Minētā e-pasta sakarā apgabaltiesa kritiski vērtēja /pers. K/ liecības, ka beigās tomēr puses nevienojās, pieteicēja bonusus nesaņēma un ka nosacījumi, par kuriem tika panākta vienošanās, nebija saistīti ar pārdošanas cenu ievērošanu. Tiesa atzina, ka minētajam pretrunā ir viņa paša sagatavots e-pasts, kas, kā minēts iepriekš, iesākas ar vārdiem „nosūtu savu priekšlikumu bonusu sistēmai šim gadam". Pat pieņemot, ka tā sākotnēji bija Knauf iniciatīva, pieteicēja šo speciālo bonusu ir akceptējusi.

[3.4.11] Tiesa vērtēja arī saraksti par piedāvājumu 2010.gadam, kas iesākas ar /pers. F/ 2010.gada 26.jūlija e-pastu pieteicējai par cenu piedāvājumu, un /pers. L/ 29.jūlija atbildi, uz ko pieteicēja saņem Knauf atbildi, ka tiek piedāvāta akcijas atlaide konkrētam produktam ar nosacījumu, ka pieteicējas pārdošanas cena netiek mainīta. No sarakstes redzams, ka 4.augustā ir notikusi tikšanās, pēc kā Knauf tirdzniecības pārstāvis /pers. O/ nosūta /pers. L/ akcijas piedāvājumu ar atgādinājumu, ka „attiecīgiem produktiem cena veikalā netiek mainīta, kā minēts /pers. F/ priekšlikumā".

Pretēji /pers. K/ liecinātajam tiesa /pers. L/ e-pastā neatrada nekādas norādes par to, ka pieteicēja cenas noteiks neatkarīgi. Kā redzams no /pers. L/ 29.jūlija atbildes e-pastā minētā, viņš patiešām sagaida iepirkuma cenas samazinājumu konkrētiem produktiem, acīmredzami, kas tiks pārdoti ar atlaidi akcijas periodā, taču /pers. L/ aicina speciāli nesamazināt pārdošanas cenas. Apgabaltiesa frāzi „pārdošanas cenas" nespēj tulkot nekā citādi kā vien kā „pieteicējas plaukta cenas". Pretējā gadījumā nav objektīvi saprotama pieteicējas interese aicināt nesamazināt iepirkuma cenas. Tieši iepirkumu cenas samazinājums ir saprātīga un loģiska katra uz peļņas gūšanu vērsta komersanta interese. Šāda interese izriet arī no /pers. L/ liecībām apgabaltiesai, kur viņš nepārprotami norādīja to, ka bija jānodrošina zemākā pārdošanas cena, un viņa darbs bija nodrošināt samazinātu iepirkumu cenu.

[3.4.12] Arī /pers. L/ 2010.gada 31.augusta e-pasts /pers. K/ par to, ka no 15.septembra noteiktiem ģipškartona veidiem tiek mainīta piešķirtā atlaide un ka pēc cenas paaugstinājuma Knauf sola runāt ar pārējiem tirgotājiem par ģipškartona plaukta cenas paaugstinājumu, parāda to, ka pieteicēja ir aizliegtās vertikālās vienošanās dalībniece.

/pers. K/ attiecībā par minēto apgabaltiesai liecināja, ka pieteicēja noteikti neprasīja šādu rīcību – sarunu par plaukta cenu paaugstinājumu – un ka

acīmredzot /pers. L/ sev bija pierakstījis to, ko teica piegādātājs. Apgabaltiesa atzina, ka šādai minētās sarakstes interpretācijai varētu piekrist, ja tā būtu atsevišķa epizode vai lietā būtu pierādījumi par pieteicējas aktīvu norobežošanos no Knauf rekomendācijām.

[3.4.13] 2010.gada 7.septembrī pieteicēja brīdina Knauf par ģipškartona cenām konkurentu veikalos. 9.septembrī pieteicēja kā pierādījumu iepriekš sūtītajā e-pastā norādītajam elektroniski nosūta Knauf Kesko veikalā iegādātas preces čeka kopiju par standarta ģipškartona loksnes iegādi. Knauf šo čeku nekavējoties pārsūta Kesko ar jautājumu, „kā tas varēja gadīties, ja nopirkta ir tikai viena loksne?", uz ko Kesko sniedz atbildi, ka tā ir kļūda sistēmā un ka tā tiks izlabota. Knauf Kesko skaidrojumu par situāciju pārsūta pieteicējai.

Apgabaltiesa atzina, ka minētā sarakste uzskatāmi norāda uz pieteicējas neapmierinātību un no tās izrietošu sūdzību par konkurentu cenām, kālab prasa skaidrojumu Knauf par esošo situāciju. Nevienā no e-pastiem nav minētas nekādas norādes par pieteicējas interesi saņemt zemāku iepirkuma cenu. Turklāt pieteicējas skaidrojumam ir neatbilstoša Knauf rīcība, nosūtot šo ziņu konkurentam un pēc tam nosūtot konkurenta atbildi atpakaļ pieteicējai. Ja pieteicējas interese, informējot ražotāju par cita konkurenta plaukta cenām, patiesi būtu pamatota ar sev izdevīgākas iepirkuma cenas iegūšanu, pieteicēja pēc ražotāja atbildes, kas satur tikai konkurenta skaidrojumu, nepārprotami būtu turpinājusi saraksti un vērsusi uzmanību uz savas rīcības patieso mērķi. Taču tāds ne šajā sarakstē, ne arī citos lietas materiālos nav atrodams.

Turklāt šī sarakste iezīmē arī horizontālo karteļa vienošanos, proti, ka mazumtirgotāji apzinās, ka ražotāja informēšana par cita konkurenta cenām rezultēsies tālākpārdošanas cenu vienādošanā. Starp dalībniekiem acīmredzami valda vienota izpratne par spēles noteikumiem un to, ka sekos ražotāja reakcija, kas veiksmīgi no vienošanās atkāpušos tirgus dalībnieku novedīs atpakaļ pie vienošanās efektīvas izpildes. Tā tas ir rezultējies arī minētajā gadījumā, un pieteicēja savu apmierinājumu ir guvusi.

Attiecīgi apgabaltiesas secinājumu pamato arī pieteicējas 17.septembra e-pasts, kurā /pers. L/ vērš /pers. F/ uzmanību, par kādu cenu Krūza joprojām tirgo Knauf ģipškartonu. Knauf nosūta šo ziņu Krūzai ar aicinājumu „uz sapratni šajā jautājumā" un norādi, „kā jau telefona sarunā atzīmējām, tad pēc ģipškartona cenas maiņas no 15.septembra nākamajā nedēļā varētu mainīties arī veikalu pārdošanas cenas". Un atkal jau ražotāja sarakste ar konkurentu nonāk pieteicējas rīcībā. Taču normālas konkurences apstākļos šāda situācija nav tiesiski iespējama.

[3.4.14] Pieteicējai bija iespēja nedaudz atkāpties no Knauf rekomendētās cenas, ko tā atbilstoši savai biznesa stratēģijai turēja par dažiem santīmiem zemāku par konkurentu cenu. Taču tas nenozīmē, ka cena tika noteikti neatkarīgi. Citiem vārdiem, tas bija zināms kompromiss starp ražotāja noteikto tālākpārdošanas cenu un pašas pieteicējas stratēģiju turēt cenu vienādā līmenī vai dažus santīmus zem Knauf rekomendētās cenas.

Tas uzskatāmi parādās /pers. L/ 2010.gada 22.oktobra e-pastā, kurā izteikts skaidrs vēstījums par pašas pieteicējas izvirzītajiem sadarbības noteikumiem, kam /pers. K/ ir piekritis. Apgabaltiesai arī nav šaubu par to, ka par to bija informēts /pers. H/, kuram bija noteicošais vārds attiecībā uz pārdošanas cenām. Tādējādi pieteicēja principā rīkojās ar savu stratēģiju, kas nepārprotami pausta arī /pers. L/ e-pasta vēstulē, taču šī stratēģija bija tikai nosacīti neatkarīga. Pārdošanas cena netika noteikta atbilstoši konkurences spiedienam, bet gan vienojoties ar ražotāju, pat ja šī vienošanās ietvēra nelielu atkāpi no ieteicamās cenas. Par to liecina arī tas, ka /pers. L/ informēja ražotāju par savu pārdošanas cenu, tostarp nosaucot konkrētu pārdošanas cenas starpību. Ja pieteicēja patiesi būtu neatkarīga un rīkotos tikai saskaņā ar savu pārdošanas stratēģiju, tā ne tikai neinformētu ražotāju par savu pārdošanas cenu, bet arī ignorētu norādes par cita tirgus dalībnieka rīcību tirgū. Taču pieteicēju acīmredzami interesē Knauf reakcija uz pieteicējas piedāvājumu, kā gan citādi būtu skaidrojama piebilde, ka /pers. F/ nevar garantēt rezultātu.

Apgabaltiesas secinājumu tostarp apstiprina tālākā 2010.gada 5.novembra sarakste starp /pers. F/, /pers. K/ un /pers. L/, kur tiek apspriestas rekomendējamās cenas, saskaņojot konkrētu Knauf produktu plaukta cenas pieteicējas veikalos, un 8.novembra sarakste starp /pers. F/ un /pers. K/. Minētā sarakste parāda pieteicējas lomu aizliegtā vertikālā vienošanās, kā arī ietekmi, panākot sev tādus noteikumus, kas ļāva nodrošināt savu zemākās cenas tirgus līdera statusu. Taču, kā jau tika noskaidrots, ko parāda arī šī sarakste, tas, ka Knauf pieļāva pieteicējai noteikt nedaudz zemāku cenu nekā pārējiem tirgotājiem, nemaina faktu, ka cena arī pieteicējas veikalos netika noteikta neatkarīgi, bet gan saskaņojot ar Knauf. Turklāt šo pierādījumu ticamību un pieteicējas iesaisti aizliegtā vienošanās, pieļaujot pieteicējai noteikt nedaudz zemāku cenu par Knauf rekomendēto, uzskatāmi parāda pašas pieteicējas grāmatvedības dati.

[3.4.15] Secinājumu par pieteicējas dalību aizliegtā vienošanās neatspēko arī pieteicējas un Knauf 2010.gada 1.oktobra tikšanās, kurā viens no apspriestajiem jautājumiem bija par ģipškartona pārdošanas cenu veikalā, 2010.gada 5.novembra tikšanās un tai sekojošā sarakste.

Tiesa izvērtēja minēto tikšanos protokolus un e-pasta vēstules kopsakarā ar /pers. K/ liecību un atzina, ka /pers. K/ liecinātajam par to, ka viņš ir norobežojies no Knauf vienpusējās vēlmes, lai pieteicēja ievērotu Knauf noteiktās cenas, pretrunā ir viņa paša 15.novembra e-pasts /pers. F/, no kura neizriet pieteicējas iebildums pret bonusu par sekošanu tālākpārdošanas cenām kā tādu. Tiesa atzina, ka pieteicējai jaunums ir nevis par bonusa izmaksāšanas patiesajiem iemesliem, bet gan tas, ka šis bonuss nav kā papildu bonuss, ņemot vērā, ka visi iepriekš saskaņotie bonusi ir spēkā. Attiecīgi nekāda pieteicējas norobežošanās nav konstatējama.

Tiesa izvērtēja pierādījumus un atzina, ka tāda nav atrodama arī 2010.gada 13.decembra tikšanās protokolā un tai sekojošajā sarakstē starp pieteicēju un Knauf. Proti, šī sarakste, kaut arī ietver diskusiju par papildu bonusu, taču ne nosacījuma par sekošanu noteiktajiem cenu līmeņiem aspektā. Turklāt tas, ka starp vienošanās dalībniekiem pastāv skaidra izpratne par vienošanās tvērumu un no tās izrietošajām saistībām (tostarp sekot tālākpārdošanas cenām), uzskatāmi parādās pašas pieteicējas grāmatvedības reģistros.

[3.4.16] Dalība aizliegtā vertikālā vienošanās acīmredzami turpinās arī 2011.gadā, kas atklājas Knauf 24.janvāra e-pastā /pers. L/, kurā /pers. O/ precizē cenas Knauf ģipškartonam pieteicējas veikalā. Minētā e-pasta aspektā būtisks ir apstāklis, ka tieši pieteicēja ir nosūtījusi ražotājam savas plaukta cenas. Pamatojums šādai rīcībai nav nekā citādi izskaidrojams, kā vien ar pieteicējas dalību aizliegtā vienošanās un no tā izrietošo saistību ievērot tālākpārdošanas cenu rekomendāciju. Un, tā kā pieteicējas dalību raksturo neliela atkāpe no rekomendētās cenas, šī sarakste acīmredzami parāda pieteicējas vēlmi saskaņot ar Knauf tādu cenu līmeni, kas apmierina pieteicēju. Pieteicēja rīkojās atbilstoši savai biznesa stratēģijai, tomēr tā cenu nenoteica neatkarīgi, bet gan saskaņojot ar ražotāju vai vismaz panākot nosacītu ražotāja piekrišanu sistemātiskai pieteicējas cenu līmeņa noturēšanai dažus santīmus zem ieteicamā cenu līmeņa, tādējādi radot priekšstatu par šķietamu konkurenci.

[3.4.17] Kā atbildi uz sarunu par pieteicējas plaukta cenām 2011.gada 24.janvārī /pers. L/ nosūta /pers. O/ konkurentu cenas. Tiesa atzina, ka pieteicēja acīmredzami vērtē konkurentu plaukta cenas salīdzinājumā ar savām plaukta cenām, nevis lai panāktu labāku iepirkuma cenu, bet nolūkā panākt labāku tālākpārdošanas cenu. Kā jau norādīts, pieteicēja atbilstoši tās stratēģijai mēģina noteikt zemākas plaukta cenas, tomēr tās jebkurā gadījumā tiek saskaņotas ar ražotāju. Tādējādi sekošana tālākpārdošanas cenām pastāv, kaut arī apsvērumi, kuru dēļ šī sekošana notiek un kuru dēļ tiek arī ziņots par konkurentu cenām, var nedaudz atšķirties. Būtiski, ka mērķis visiem tirgotājiem ir vienots – principā ierobežot vai vismaz mazināt konkurenci par tālākpārdošanas cenām.

Līdz ar to tiesa atzina, ka lietā esošie pierādījumi parāda pieteicējas dalību ne tikai aizliegtā vertikālā vienošanās, bet jau iepriekš minēto iesaisti arī horizontālā karteļa vienošanās: cita konkurenta plaukta cenu kontrole un ziņošana par to ražotājam. Pat ja šīs horizontālās attiecības tiek risinātas pastarpināti, saziņas mērķis ir vienāds un skaidrs visiem vienošanās dalībniekiem – tālākpārdošanas cenu fiksēšana. Horizontālās attiecības raksturo savstarpējā kontrole un monitorings, kas vērsts nevis uz sev izdevīgu iepirkuma cenu panākšanu no ražotāja, bet gan uz visu vienošanās iesaistīto dalībnieku savstarpēju kontroli nolūkā panākt tālākpārdošanas cenu fiksēšanu.

[3.4.18] Tiesa atzina, ka arī pieteicējas iepirkuma un plaukta cenu 2011.gada 1.februāra pārskats, kurā parādīti Knauf produkti un tiem atbilstošas

plaukta cenas, cenas ar klienta karti, kā arī apjoma cenas, un tās pretnostatītas Knauf iepirkuma cenām, atspoguļo pieteicējas rīcību – sekošanu tālākpārdošanas cenām, jo pieteicējas plaukta cenas ir augstākas par Knauf iepirkuma cenām. Tiesa atzina, ka pārskatā redzamā atkāpe no iepirkuma cenas vienam produktam nenorāda uz pieteicējas atturēšanos no tālākpārdošanas cenu rekomendāciju ievērošanas, jo kopumā pieteicēja vienošanos ievēro un pilda.

[3.4.19] Tiesa atzina, ka pieteicējas argumentiem, ka Knauf pierakstos ir uzsvērts, ka pieteicēja savu politiku mainīt negrasās un grib būt lētāka par pārējiem, taču pieteicēja nekad nav piekritusi jebkādiem Knauf izstrādātiem mehānismiem cenu kontrolei un nav piedalījusies to īstenošanā, pretrunā ir pieteicējas un Knauf 2011.gada 2.februāra tikšanās protokolā skaidri fiksētais, ka „Knauf ierosina izstrādāt spēles noteikumus ar kontroles mehānismu, lai panāktu stabilu plaukta cenu un lai Knauf produkti būtu interesanti tirgotājam peļņas rādītājos. /pers. H/ tam piekrīt". Šajā protokolā skaidri definēto vienošanos nespēj atspēkot ne /pers. H/ paskaidrojumos apgabaltiesai, ne /pers. K/ un /pers. L/ liecībās minētais par to, ka /pers. H/ patiesībā paudis iebildumus pret negodprātīgu tirdzniecības praksi un no tā izrietošo nepieciešamību izstrādāt mehānismus, lai kontrolētu pievienotās vērtības nodokļa nemaksātājus.

Kā jau vairākkārt minēts, pieteicējas dalība aizliegtā vienošanās ir izsecināma no vairāku lietā iegūto pierādījumu novērtējuma, kas aplūkojami savstarpējā kopsakarā. Šo pierādījumu saturs parāda arī, kādā gaismā tulkojams katrs atsevišķais e-pasts, tostarp minētais, kurā ietverta /pers. H/ piekrišana. Arī otrs protokols par tikšanos 2.februārī, kurā fiksētas pieteicējas vēlmes 2011.gadam, apstiprina to, ka tālākpārdošanas cenas, pat pieturoties pie pieteicējas biznesa stratēģijas būt zemāko cenu līderei tirgū, netiek noteiktas neatkarīgi. To nešaubīgi parāda kopsavilkumā norādītais, ka par speciālajām akcijām, kur Knauf uz konkrētu apjomu piedāvā pieteicējai speciālo cenu attiecīgajam produktam, pieteicēja akcijas cenu neizmanto, lai pazeminātu plaukta cenu, tajā pašā laikā stimulējot šī produkta pārdošanas apjomus, piemēram, ar reklāmas palīdzību. Tāpat arī 2011.gada 11.februāra tikšanās protokols, kurā apspriesta bonusa sistēma un iepirkuma un pārdošanas cenas, atspoguļo savstarpējo vienošanos.

/pers. K/ apgabaltiesai liecinātais, ja, monitorējot cenas, pieteicēja redzēja, ka konkurenti tirgo par tādu cenu, kas varētu sakrist ar ieteicamām cenām, tad pieteicējai pārdošanas cenas būs zemākas nekā konkurentu pārdošanas cenas, kas šajā piemērā varētu būt kā ieteicamā cena, nevis „A" cena, neietekmē pierādījuma patieso vērtējumu. Apgabaltiesa atzina, ka „A" cena ir cena pavadzīmē, vienlaikus atbilstoši Knauf politikai, kas nostiprināta abpusējā aizliegtā vienošanās, tā ir arī zemākā pārdošanas cena tirgotāju plauktā. Attiecīgi pieteicēja šādiem spēles noteikumiem acīmredzami ir piekritusi.

[3.4.20] Kā pierādījums pieteicējas dalībai aizliegtā vertikālā vienošanās kalpo 2011.gada 1.marta tikšanās protokols, kurā skaidri definēti gan aizliegtās vertikālās vienošanās, gan horizontālās karteļa vienošanās noteikumi.

Kaut arī /pers. K/ liecībās apgabaltiesai turpina uzturēt pieteicējas pozīciju par tās pārdošanas cenu politiku un Knauf vienpusēju vēlmi, tostarp ar draudiem, panākt to, lai pieteicēja pakļaujas Knauf rekomendācijām, šīs liecības neapstiprinās ar faktiem, kas acīmredzami izriet no minētā protokola, kuru turklāt atbilstoši liecinātajam ir sagatavojis /pers. K/ kolēģis – /pers. L/. Šis tikšanās protokols uzskatāmi iezīmē vienošanās tvērumu un to, ka starp vienošanās iesaistītajiem valda absolūta izpratne. Turklāt tā parāda ne tikai vertikālās, bet arī horizontālās attiecības – pieteicējas izvirzītos noteikumus gadījumos, kad tālākpārdošanas cenu rekomendācijas neievēro citi konkurenti –, kuru mērķis ir kontrole pār tālākpārdošanas cenu ievērošanu. Turklāt šis pierādījums arī iezīmē pieteicējas interesi saņemt bonusu, ko liecībās apstiprināja arī /pers. L/.

[3.4.21] Salīdzinot Knauf no 2011.gada 1.marta aktualizētās plaukta cenas ar ierakstiem pieteicējas grāmatvedības reģistros, redzams, ka pieteicēja kopumā Knauf rekomendācijas ievēro. Tam, cik ātri pēc aktuālo ražotāja definēto plaukta cenu saņemšanas pieteicēja pielāgo savas plaukta cenas, nav izšķirošas nozīmes. Būtiski, ka vienošanās principā tiek īstenota, kas, kā redzams no sarakstes, tiek atalgota ar bonusu.

[3.4.22] To, kā darbojas vienošanās, parāda arī 2011.gada 16.marta pieteicējas iekšējā sarakste, kas notiek īsi pēc tam, kad Knauf ir aktualizējis ieteicamās plaukta cenas, un no kuras izriet, ka pieteicēja aktīvi iesaistās konkurentu cenu monitorēšanā. Nav saskatāms cits motīvs šādai rīcībai, kā vien aktīva kontrole pār tālākpārdošanas cenu ievērošanas nodrošināšanu starp tirgus dalībniekiem, apzinoties, ka šāda ziņošana ir ātrs un efektīvs mehānisms, kā nodrošināt savu labumu, pat ja īslaicīgi, un likt konkurentiem atgriezties pie noteiktā cenu līmeņa.

Iepriekš aplūkotie pierādījumi ar pienācīgu pārliecību raksturo aizliegtās vienošanās dalībnieku savstarpējās attiecības. Tās acīmredzami ietver ne tikai konkurentu cenu monitoringu, bet arī ziņošanu par atkāpēm no ieteiktajām tālākpārdošanas cenām ražotājam un atgriezeniskās saites saņemšanu vai vismaz sagaidīšanu. Turklāt arī tad, ja Knauf būtu sniegusi maldinošu vai nepatiesu informāciju nolūkā motivēt arī pieteicēju ievērot jaunās ieteicamās plaukta cenas, tas neietekmē to, ka vienošanās pastāv un to ievēro visi tirgus dalībnieki. Kā jau vairākkārt minēts, tas, vai sekošana notiek nekavējoties vai ar laika atkāpi, neietekmē vienošanās kā tādas esību. Ziņošana par citu tirgotāju cenām, kas ir zemākas par rekomendētajām, notiek sistemātiski, un to dara visi vienošanās iesaistītie.

Faktu, ka pieteicēja ir aktīva horizontālās karteļa vienošanās izpildē, pierāda arī pieteicējas 21.marta iekšējā sarakste par Knauf impregnētā ģipškartona cenām, kurā salīdzinājums tiek veikts ar Knauf ieteicamajām cenām. Tas norāda uz to, ka pieteicēja zina par ieteicamo tālākpārdošanas cenu sliekšņiem un sagaida, ka to ievēros arī pārējie tirgus dalībnieki. Tāpat uz pieteicējas dalību horizontālā karteļa vienošanās ir attiecināma arī pieteicējas 18.aprīļa iekšējā sarakste par konkurentu pārdošanas cenām, kā arī 20.jūnija iekšējā sarakste par Knauf cenu maiņu jūnijā. Minēto faktu pierāda arī pieteicējas 27.septembra iekšējā sarakste.

Apgabaltiesas ieskatā šī sistemātiskā pieteicējas rīcība, monitorējot situāciju tirgū, vienlaikus vēršot Knauf uzmanību uz atkāpēm no ieteicamo cenu līmeņa, parāda to, ka pieteicējas nolūks nav saistīts ar labāku iepirkuma cenu iegūšanu, bet gan ar konkurences par tālākpārdošanas cenām ierobežošanu vai izslēgšanu pilnībā. Turklāt, ņemot vērā pieteicējas lomu, pieteicēja arī apzinās, ka tās pozīcija pieļauj nelielas atkāpes no tālākpārdošanas cenu līmeņa. Tādējādi pieteicēja, no vienas puses, saglabā nosacītas iespējas konkurēt ar cenu, saņemot Knauf akceptētu zemāku cenu slieksni, no otras puses, tā arī saņem garantētu bonusu par Knauf akceptētā tālākpārdošanas cenu līmeņa ievērošanu.

[3.4.23] 2011.gada 2.decembra iekšējā Knauf sarakste, kurā tirdzniecības pārstāvis /pers. S/ nosūta informāciju par to, kā Knauf plāno strādāt 2012.gadā attiecībā uz mēnešu atlaidēm, apstiprina secinājumu, ka aizliegta vienošanās pastāv un tā turpina pastāvēt arī 2012.gadā.

E-pasta pielikuma „Mēneša atlaides 2012." sakarā vēršama uzmanība, ka atlaides pavadzīmē netiek piešķirtas, ja plaukta cena ir zemāka par Knauf rekomendēto, līdz brīdim, kamēr cena nav izlabota. Tādējādi dokumentā fiksētā aizliegtā vertikālā vienošanās iezīmē vienošanās būtību, ka mēneša atlaides pavadzīmē ir tiešā cēloņsakarībā ar sekošanu Knauf rekomendētajām cenām. Nav izšķirošas nozīmes tam, ka tas ir Knauf vienpusēji sagatavots dokuments. Tas visu aplūkoto pierādījumu kontekstā demonstrē vienošanās tvērumu.

To, ka pieteicēja ir uzskatāma par vienu no klientiem, uz ko ir attiecināmas mēneša atlaides, kuras pienākas, ievērojot norādījumus par minimālajām cenām, apstiprina 2011.gada 21.decembra Knauf iekšējā sarakste, kuras pielikumā ir uzskaitīti dīleri un subdīleri, starp kuriem ir atrodami arī pieteicējas veikali. Tas parāda to, ka sistēma strādā un sekošana tiek atalgota ar atlaidi pavadzīmē.

Visbeidzot apgabaltiesas secinājumu par to, ka ne tikai konkrētā 2.decembra sarakste, bet arī iepriekš aplūkotie 2011.gada e-pasti tiešā veidā ir attiecināmi uz pieteicēju, apstiprina iestādes analīze par Knauf maksāto atlīdzību par tālākpārdošanas cenu ievērošanu. Aplūkojot iestādes identificētās pavadzīmes kopsakarā ar 2.decembra e-pasta pielikumā uzskaitītajiem būvmateriāliem un tiem piemērojamām atlaidēm, jāpiekrīt, ka atlaides tika piemērotas Knauf norādītajā apmērā. Turklāt tās uzreiz ir norādītas arī pavadzīmē. Kaut arī pārbaudei lielākoties iesniegtas sliktas kvalitātes pavadzīmju kopijas, tomēr piemēru veidā tās parāda, ka 2012.gada mēneša atlaižu sarakstā uzrādītajiem produktiem paredzētās atlaides pavadzīmēs faktiski tiek

piemērotas.

[3.4.24] Vienošanās esību 2012.gadā pierāda arī 2012.gada 24.janvāra tikšanās protokols, kura patiesā nozīme, kaut arī mērķtiecīgi pušu slēpta, atklājas visu lietā iegūto pierādījumu kontekstā. Visai lietā iegūtajai e-pastu sarakstei ir nozīmīga loma lietas izpētē kopumā, nevis vērtējot epizodiski un atrauti, neņemot vērā lietas kontekstu. Šis ir tikai viens pierādījums vairāku secīgu pierādījumu virknē, kas raksturo aizliegtās vienošanās tvērumu un būtību. Tas, ka kāds no e-pastiem vai tā pielikumā pievienotiem dokumentiem piešķir skaidrību un nozīmi citam pierādījumam, tostarp ar atpakaļvērstu spēku, nepadara šo e-pastu par vienīgo izšķirošo. Šie fragmentārie fakti, kas iegūti lietā, tikai kopsakarā veido izpratni par notikušo pārkāpumu. Pat ja atrauti šo tikšanās protokolu varētu tulkot kā tādu, kas satur vienīgi diskusiju par iepirkuma cenām, tās patiesais saturs parāda pieteicējas interesi ietekmēt tālākpārdošanas cenu līmeni tirgū, kas panākama, efektīvi īstenojot vienošanos, par ko attiecīgi pienākas bonusi vai arī individuāls iepirkuma cenu samazinājums, kā tas tieši norādīts citētajā tikšanās protokolā.

[3.4.25] Arī attiecībā uz 2012.gadu no lietas materiāliem konstatējama pieteicējas faktiska sekošana Knauf definētajām tālākpārdošanas cenām, ko parāda pieteicējas grāmatvedības reģistri. 2012.gada sākumā atkal ir aktualizētas ģipškartona plaukta cenas, un, lai gan lietā nav pierādījumu par to, ka tās nosūtītas arī pieteicējai, ir redzams, ka pieteicēja ar savu jau iepriekš minēto pieļaujamo atkāpi dažu santīmu robežās Knauf rekomendācijas ievēro.

Pieteicējas sekošana tālākpārdošanas cenām parādās arī citos gados, ko uzskatāmi apliecina iestādes sagatavotais pārskats. Tas, ka atsevišķos gados plaukta cenas bijušas nedaudz augstākas, nemaina secinājumu, ka vienošanās pastāvēja, jo tāds arī bija vienošanās mērķis – ievērot minimālās tālākpārdošanas cenas, kas atbilda iepirkuma cenām. Turklāt lietas materiāli parāda pieteicējas tiesības noteikt savas plaukta cenas ar nelielu atkāpi no ražotāja definētajām. Attiecīgi vienošanās gan vertikālā, gan horizontālā līmenī tika respektēta.

[3.4.26] Vienošanās tvērumu parāda sarakste, kas iesākas ar pieteicējas darbinieka /pers. T/ 2012.gada 19.jūnija e-pastu /pers. K/ un /pers. L/ par to, ka Knauf no 15.jūlija paaugstina cenas, un 4.jūlija tikšanās ar Knauf protokols. Tiesa atzina, ka protokola vēstījums ir skaidrs – Knauf un pieteicēja mēģina vienoties par abpusēji izdevīgiem noteikumiem, taču tie ir vērsti tieši uz efektīvas aizliegtas vertikālās vienošanās īstenošanu, saglabājot pieteicējai zināmas privilēģijas būt lētākai tirgū, vienlaikus saskaņojot pārdošanas cenu. Protokols kopsakarā ar pieteicējas iekšējo saraksti atklāj arī attiecību horizontālo elementu – pieteicējai nolūkā nodrošināt savu subjektīvo interesi ir būtiski sekot konkurentu cenām, jo ir garantēts bonuss. Arī pieteicējas plaukta cenas atbilstoši tās grāmatvedības reģistriem precīzi tika pielāgotas rekomendācijām. Tas atspēko pieteicējas pozīciju, ka sarunas patiesais saturs ir bijis pieteicējas iepirkuma cena.

[3.4.27] Arī 2012.gada 7.novembra saraksti starp Knauf un Kuršiem apgabaltiesa atzina kā tādu, kas tieši apstiprina, ka pieteicēja bija ne tikai aizliegtās vertikālās vienošanās dalībniece, bet tai, ņemot vērā tās nozīmīgo tirgus daļu, bija iespējams panākt sev izdevīgākus aizliegtās vertikālās vienošanās izpildes noteikumus. To minētajā sarakstē apliecina arī Knauf. Sarakstes patiesais saturs atklājas kopsakarā ar citiem pierādījumiem un uzskatāmi atspēko pieteicējas minēto par Knauf mēģinājumiem radīt mānīgu priekšstatu par pieteicējas dalību vienošanās.

[3.4.28] Apstāklis, ka cenu monitoringu veic arī pati Knauf, neietekmē secinājumu par vienošanās esību, ko pierāda citi lietā iegūtie pierādījumi.

[3.4.29] Kuršu 2013.gada 16.janvāra e-pasta vēstule Kesko par cenām pieteicējas veikalos, pielikumā pievienojot dažādu Knauf ražoto būvmateriālu cenu pārskatu, apstiprina savstarpējo uzraudzību. Pierādījums uzskatāmi parāda, ka ziņošana par konkurentu cenām ir efektīvs rīks, ar ko panākt, ka tirgū darbojas aizliegtā vienošanās. Šī komunikācija norāda uz to, ka tirgotāji bija gana aktīvi, lai novērstu kāda konkurenta atkāpšanos no aizliegtās vienošanās izpildes. Un to nodrošina ne tikai monitorings un ziņošana Knauf par plauktu cenām citu tirgotāju veikalos, bet arī savstarpējā saziņa, kas pierāda arī horizontālās vienošanās esību.

[3.4.30] Kā pierādījums tam, ka ieteicamā plaukta cena tirgū turpina pastāvēt un tai seko arī pieteicēja, kalpo Knauf iekšējā sarakste 2013.gada 1. un 11.februārī par nepieciešamību paaugstināt konkrētu produktu grupas cenas un tam sekojošā sarakste ar mazumtirgotājiem par ieteicamajām cenām no 13.marta. Pakāpenisku pielāgošanos rekomendētajām cenām uzskatāmi parāda pieteicējas grāmatvedības uzskaites dati.

[3.4.31] Apgabaltiesas secinājumu neatspēko Kuršu 2013.gada 11.martā Knauf nosūtītais pārskats par pieteicējas tālākpārdošanas cenām, Kuršu 2013.gada 9.aprīļa iekšējā sarakste, kurai pielikumā pievienots Knauf sūtītais ieteicamo cenu saraksts ar rokrakstā pierakstītām Knauf preču cenām pieteicējas veikalos, kā arī Kuršu 28.augusta e-pasts Knauf par pieteicējas cenām Liepājas veikalā. Abstrahējoties jau no lietā pārbaudīto pierādījumu kopuma, varētu piekrist, ka pieteicēja ir atturējusies no faktiskas sekošanas rekomendētajām cenām. Taču šī e-pasta kontekstā norādāms, ka tas, kaut arī parāda īslaicīgu pieteicējas atkāpšanos no Knauf rekomendācijām, vienlaikus iezīmē arī to, ka tirgus dalībnieki zina par tirgū pastāvošo aizliegto vienošanos, tostarp Kurši zina, ka vienošanās dalībniece ir arī pieteicēja. Turklāt šis e-pasts ir skatāms kopsakarā ar Kuršu 11.aprīļa e-pastu, no kura var secināt, ka pielāgošanās rekomendētajām cenām, kaut arī ar iespējamām atkāpēm, tomēr notiek. Tam, cik ātri pēc jauno ieteicamo cenu izsludināšanas pieteicēja pielāgo savas cenas Knauf norādījumiem, nav nozīmes.

Pieteicēja ar Knauf akceptu var nedaudz atkāpties no rekomendēto cenu sliekšņa, tādējādi tas vien, ka konkurentu monitorētās pieteicējas plaukta cenas ir nedaudz zemākas par Knauf ieteicamajām, nenozīmē to, ka pieteicēja principā ir atkāpusies no vienošanās izpildes. To uzskatāmi parāda arī /pers. S/ 2013.gada 9.jūlija e-pasta vēstule Kuršu pārstāvim /pers. U/ par to, ka pieteicēja vienmēr seko līdzi cenām un „palien" nedaudz zem zemākās konstatētās.

[3.4.32] Pieteicējas dalību vienošanās 2013.gadā apstiprina arī pieteicējas 13.februāra iekšējā sarakste, kurā pieteicēja nofiksē tirgus situāciju, ka „Knauf palielina pārdošanas cenas".

Par to, ka konkrētais pierādījums atklāj pieteicējas turpinātu dalību aizliegtā vertikālā vienošanās un aizliegtā horizontālā vienošanās, liecina ne tikai jau iepriekš aplūkoto pierādījumu kopums, bet arī minētajā e-pasta vēstulē norādītā frāze „8.ned. pārbaudīsim konkurentu pārdošanas cenas". Tā parāda patieso pieteicējas mērķi pārbaudīt konkurentu cenas, kas ir saistāms tieši ar Knauf plāniem pacelt plaukta cenas. Attiecīgi ar to atklājas pieteicējas interese saprast, kas notiek tirgū, un atkarībā no tā izvēlēties savu taktiku: cik ātri un efektīvi pašai pielāgoties Knauf ieteikto cenu līmenim. Pieteicējas pozīcija ļauj ietekmēt ražotāja rīcību. Tādējādi pieteicējai, zinot par to, ka kāds no konkurentiem atturas nekavējoties pielāgoties Knauf rekomendācijām, ir trumpis sarunās ar Knauf par sev izdevīgāka cenu līmeņa saskaņošanu.

[3.4.33] Tādējādi lietā iegūto pierādījumu kopums apstiprina pieteicējas interesi turpināt aizliegtās vienošanās īstenošanu, kas turklāt ir pamatota ar to, ka arī citiem ar pieteicēju konkurējošajiem tirgus dalībniekiem jāievēro Knauf rekomendēto plaukta
cenu sliekšņi. Līdz ar to ir saskatāma horizontālā karteļa vienošanās nolūkā panākt nekonkurēšanu par mazumtirdzniecības cenām.

Tirgotāju interese sekot rekomendētajām tālākpārdošanas cenām tiek kompensēta bonusu veidā. No Knauf 2013.gada 5.februāra iekšējās sarakstes redzams, ka par cenu ievērošanu tiks piešķirti bonusi un ka tie faktiski arī tiek piemēroti. Šī atlaižu izmaksāšana turpinās arī tālākajos periodos. Lietas materiāli (tostarp pieteicējas grāmatvedības dati) uzrāda faktisku pieteicējas sekošanu ražotāju rekomendācijām būtiskā apmērā. Īslaicīga atkāpšanās no cenu ievērošanas disciplīnas, kas norāda uz tirgotāju spiedienu uz ražotāju sakārtot cenas tirgū, ražotājam nebija tik būtiska, lai viņš iedarbinātu sankciju mehānismu un pārtrauktu bonusu piešķiršanu. Sistēma kopumā veiksmīgi darbojās un par to tirgotāji tika veiksmīgi atalgoti.

[3.4.34] Arī pieteicējas un Knauf 2013.gada 25.oktobra tikšanās protokols par bonusu sistēmu 2014.gadam iezīmē no aizliegtās vertikālās vienošanās izrietošās attiecības.

[3.4.35] Lai arī lietas materiālos nav tieša pierādījuma par tikšanos 2014.gada janvārī, no Knauf iekšējās sarakstes 13.janvārī secināms, ka ar

pieteicēju ir notikušas sarunas par Knauf būvmateriālu cenām. No sarakstes izriet, ka starp Knauf un pieteicēju vēl joprojām pastāv savstarpēja sapratne par to, ka Knauf rekomendētās plaukta cenas ir aktuālas. Apgabaltiesai nebija šaubu, ka sarunas ir notikušas tieši par rekomendējamām mazumtirdzniecības cenām, nevis vairumtirdzniecības cenām.

Tam, ka pieteicēja nav šīs sarakstes dalībniece, nav izšķirošas nozīmes. Minētā sarakste parāda arī vienošanās dalībnieku horizontālās attiecības. Pieteicējas sekošana tālākpārdošanas cenām un pārējo tirgus dalībnieku monitorēšana ir tiešā cēloņsakarībā ar Knauf pasākumiem attiecībā uz pārējo tirgus dalībnieku rīcību.

[3.4.36] 2014.gada 19.martā stājās spēkā jaunās ieteicamās tālākpārdošanas cenas, kas nosūtītas lielākajiem mazumtirgotājiem. Tas, ka cenas tiks paaugstinātas pēc 17.marta, izriet arī no Knauf un pieteicējas 28.februāra tikšanās protokola.

/pers. K/ liecībās minētais skaidrojums, ka saruna notikusi par iepirkuma cenu paaugstināšanu, neapstiprinās ar citiem pierādījumiem. Proti, protokola saturs noskaidrojams kopsakarā ar iepriekš aplūkotajiem pierādījumiem par aktuālo ieteicamo cenu lapas nosūtīšanu citiem mazumtirgotājiem. Kā minēts, Knauf tirgus dalībniekiem nosūtītajās cenu lapās lieto jēdzienu „ieteicamās mazumtirdzniecības cenas". Šāda vārdkopa tiek lietota arī sarunā ar pieteicēju, kas norāda uz to, ka saruna par mazumtirdzniecības cenu pieaugumu aptver jautājumu par ieteicamo tālākpārdošanas cenu pieaugumu. No tā secināms, ka tirgū joprojām pastāv vienošanās par nekonkurēšanu ar mazumtirdzniecības cenām. Arī 2014.gada rekomendējamo plaukta cenu lapā ir atspoguļots uzcenojums, kas ir mazumtirgotāja ieguvums – starpība starp cenu, par kādu mazumtirgotājs preci no Knauf var iegādāties un par kādu tālāk pārdot veikalā.

Turklāt, pat ja pieteicēja tūlītēji neseko Knauf rekomendētajām cenām, kā tas redzams no Knauf 2014.gada 8.aprīļa iekšējā e-pasta, pieteicēja tomēr pakāpeniski cenu līmeni pielāgo. To pierāda Knauf konstatējums, ka „17.aprīlī beidzot sakārtojušās ieteicamās mazumtirdzniecības cenas visos dīleros uz visiem produktiem ieteicamo cenu sarakstā". Līdz ar to aizliegta vertikāla vienošanās pastāv un tā tiek ievērota.

[3.4.37] 2014.gada 1.oktobrī pieteicēja konstatē, ka Kesko veikalā Knauf produkti tiek piedāvāti „zem „mūsu" iepirkuma cenām". Kaut arī pieteicēja lieto jēdzienu „iepirkuma cenas", kas acīmredzami norāda uz cenu, par kādu pieteicēja preci iepērk no Knauf, tas nemaina secinājumu, ka tā ir pieteicējas neapmierinātība ar to, ka konkurents tirgo par cenu, kas ir zemāka par ieteikto cenu. Uz to norāda pieteicējas rīcība, prasot skaidrojumu no Knauf. Vienošanās tirgū turpina pastāvēt, tāpat kā mazumtirgotāju informētība par pārējo konkurentu iesaisti aizliegtās vienošanās īstenošanā. Turklāt paturams prātā, ka apstākļi, kuru dēļ kāds no mazumtirgotājiem var tirgot preci par cenu, kas ir zemāka par iepirkuma cenu, ir ļoti individuāli un pakārtoti katra konkrētā tirgus dalībnieka biznesa modelim, konkurētspējai. Tas, kā jau minēts, var izvēlēties arī subsidēt kādu atslēgas produktu no citu produktu pārdošanas ieņēmumiem, tādējādi piesaistot konkurentu klientus. Taču pieteicējai šie individuālie apstākļi nevarēja būt zināmi, savukārt šāds spiediens uz ražotāju norāda uz vēlmi panākt aizliegtas vienošanās izpildi no visiem tajā iesaistītajiem tirgus spēlētājiem. Attiecīgi šis pierādījums parāda arī horizontālās karteļa vienošanās turpināšanos 2014.gadā.

[3.5] Apgabaltiesa pievienojās iestādes vērtējumam, ka pieteicējas un ražotāju vienošanās par minimālā tālākpārdošanas cenu līmeņa noteikšanu atbilstoši 2008.gada 29.septembra noteikumu Nr. 797 „Noteikumi par atsevišķu vertikālo vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam" 8.1.apakšpunktam kvalificējama kā aizliegta vertikāla vienošanās un ka pārkāpums novērtējams kā smags, mazumtirgotāju rīcība – apzināta un atbilda to interesēm. Tāpat apgabaltiesa piekrita, ka rīcībai, fiksējot tālākpārdošanas cenas, bija būtiska ietekme uz konkurenci. Šādu mākslīgi noteiktu cenu uzturēšana nepārprotami rezultējās nelabvēlīgā ietekmē uz patērētāju, liekot tam pārmaksāt par precēm, kuras citkārt, pastāvot brīvas un godīgas konkurences radītam spiedienam, mazumtirgotājs varētu noteikt zemākas, un tas apliecina negatīvu ekonomisko ietekmi. Ņemot vērā lietā pārbaudītos pierādījumus, nav pamata pieteicējas rīcību aizliegtā vertikālā vienošanās nevērtēt kā aktīvu. Minētie apsvērumi attiecināmi arī uz horizontālo karteļa vienošanos.

[3.6] Iestādei ir rīcības brīvība atbilstīga soda noteikšanā. Tās ietvaru nosaka Ministru kabineta 2008.gada 29.augusta noteikumi Nr. 796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem".

Apgabaltiesa nesaskatīja kļūdas iestādes novērtējumā un nepiekrita, ka iestādes vērtējums būtu patvaļīgs. Apgabaltiesa nekonstatēja iestādes pieļautus procesuālus pārkāpumus, kas būtu rezultējušies objektīvi nepamatotā un pārāk lielā sodā. Iestāde ir pareizi novērtējusi pārkāpuma ilgumu, ir individuāli vērtējusi katra dalībnieka atbildību un lomu tajā. Iestāde ir noteikusi samērīgu sodu.

[3.7] Nav pamata uzskatīt, ka pierādījumi iegūti bez tiesiska pamata. Izmeklēšanas darbību veikšanu ir leģitimējis tiesneša lēmums, kurā ir definēts gan pārbaudes priekšmets, gan mērķis – atrast un iegūt pierādījumus, lai noskaidrotu, vai pieteicējas darbībās ir konstatējams Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas pārkāpums. Tāpat ir uzskaitīti objekti, kuros pierādījumi būtu iegūstami. Pieteicēja ir izmantojusi likumā noteiktās tiesības šo lēmumu pārsūdzēt. Apgabaltiesai administratīvajā procesā nav pamata pārvērtēt šā lēmuma tiesiskumu. Savukārt tas, kādu papildu informāciju, kas neattiecas uz izskatāmo strīdu, iestāde ieguva, nav risināms šajā lietā.

[3.8] Apgabaltiesa nesaskatīja pieteicējas procesuālās līdztiesības pārkāpumu. Iestāde ir divas reizes uzklausījusi /pers. K/ paskaidrojumus, vienu no tām pieteicējas pārstāves zvērinātas advokātes klātbūtnē. /pers. K/ bija tiesības labot un papildināt savus paskaidrojumus. Apgabaltiesa pieteicējas argumentācijā nesaskatīja paskaidrojumus, kurus /pers. K/ objektīvi nebija iespējams sniegt papildus tūlīt pēc uzklausīšanas iestādē.

[3.9] Apgabaltiesa nekonstatēja aizstāvības tiesību pārkāpumus.

Nav pamata uzskatīt, ka pieteicēja nebūtu uzklausīta. Iestāde ir vērtējusi pieteicējas pamatargumentus un sniegusi tiem novērtējumu, tostarp arī tos, kas attiecas uz pieteicējas biznesa stratēģiju būt zemo cenu līderim. Apgabaltiesa nesaskatīja tādus apstākļus, kas ietekmētu pieteicējas tiesības uz aizstāvību. Pieteicējas rīcībā tika nodota visa sarakste, kas kopsakarā ar citiem pierādījumiem lietā pamato pieteicējas atbildību. Būtiska daļa lietā pārbaudāmo pierādījumu ir pašas pieteicējas radīti vai bijuši tās rīcībā būtisku laiku pirms pārkāpuma konstatēšanas, tādējādi tie pieteicējai bija labi zināmi.

Iestāde ir nodrošinājusi izsvērtu un vispusīgu pierādījumu pārbaudi. Apgabaltiesa nesaskatīja objektīvas grūtības pārbaudīt iestādes secinājumus, kas pamatoti ar lietā esošiem un strukturēti pārbaudītiem pierādījumiem. To, ka pieteicējai bija zināms būtisko pierādījumu kopums, pamato arī pieteikumā ietvertā izvērstā pierādījumu analīze. Pat ja kādā daļā tiesības iepazīties ar lietas materiāliem ir tikušas ierobežotas iestādē, tas ir novērsts tiesas procesā, nodrošinot piekļuvi visiem nozīmīgajiem pierādījumiem.

[4] Pieteicēja par tiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, kuras pamatojums ir turpmāk norādītie apsvērumi.

[4.1] Atbilstoši Eiropas Komisijas vadlīnijām vertikālo ierobežojumu jomā tiesai vispirms bija jāpierāda, ka viena persona tieši vai netieši ir prasījusi, lai otra persona sadarbotos tās vienpusējās politikas īstenošanā, un pēc tam jāpierāda, ka otra persona šo prasību ir izpildījusi, praksē īstenojot šo vienpusējo politiku. Spriedumā nav atrodamas norādes uz pierādījumiem, kas pamatotu secinājumu, ka pieteicēja ievēroja ražotāja norādes par tālākpārdošanas cenām tirgū vai pauda kopīgu nodomu rīkoties tirgū kādā noteiktā veidā. Līdz ar to lietā nav pierādīts, ka pieteicēja bija aizliegtas vertikālās vienošanās dalībniece.

[4.2] Spriedumā nepamatoti atzīts, ka atkāpšanās no it kā panāktās vienošanās neizslēdz pieteicējas atbildību. Saskaņotu darbību jēdziens ietver ne tikai tirgus dalībnieku rīcības saskaņošanu, bet arī šo darbību īstenošanu tirgū un cēloņsakarības pastāvēšanu starp pirmo un otro. Pieteicēja uzskata, ka ir atspēkojusi to, ka tā būtu noteikusi cenu tajā līmenī, par kuru Knauf informēja pieteicējas konkurentus. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka Knauf interesēs bija

radīt iespaidu, ka arī pieteicēja piedalās cenu noteikšanā.

[4.3] Tiesa nav iedziļinājusies pieteicējas ekonomisko un faktisko darbību būtībā, proti, ka pieteicēja, sūtot ražotājam konkurentu cenu monitoringu, centās panākt iepirkuma cenas samazinājumu. Tiesa ir ignorējusi Eiropas Savienības Tiesas judikatūru attiecībā uz vienošanās vai saskaņotas darbības vērtēšanu atbilstoši kontekstam un ekonomiskajai situācijai. Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā pieteicējas sniegtos izskaidrojumus par tās rīcību un nav sniegusi tiem jebkādu novērtējumu, pamatojot tieši, kāpēc vieniem pierādījumiem un paskaidrojumiem dodama priekšroka pretstatā citiem.

[4.4] Tiesa nepamatoti nav ņēmusi vērā, ka iebildumiem rekomendācijai ievērot tālākpārdošanas cenas nav jābūt noteiktā formā vai veidā, un ir pietiekami, ka pieteicēja ražotājam norādīja, ka turpinās pieturēties pie savas cenu politikas un ka nevarēs izpildīt prasības.

[4.5] Apgabaltiesa ir nepareizi novērtējusi cenu maiņu būtību un piekrišanu par to saņemt bonusus un atlaides.

[4.6] Tiesa nepamatoti konstatējusi pieteicējas aktīvo lomu vienošanās īstenošanā, jo nav ņēmusi vērā vairākus nozīmīgos apstākļus, tostarp to, ka pieteicēja kopš 2006.gada nebija informēta par jebkādu vienošanos starp Knauf un konkurentiem, pieteicēja līdz pat 2010.gadam atteicās izpildīt Knauf prasības un arī pēc 2010.gada centās rast dažādus veidus, lai no tām izvairītos. Tiesai bija jāņem vērā, ka pieteicējas un Knauf saziņa notika atšķirīgi no ražotāja saziņas ar citiem konkurentiem, turklāt pieteicēja ilgstoši pārdeva Knauf produktus zem iepirkuma cenām.

[4.7] Tiesa nav ņēmusi vērā pieteicējas paskaidrojumus par sadarbības līgumu un tā ietvaros noslēgto pieņemšanas-nodošanas aktu būtību.

[4.8] Tiesa ir nepareizi izvērtējusi pierādījumu iegūšanas tiesiskumu. Pieteicēja vēlas saņemt vērtējumu par iestādes īstenoto procesuālo darbību samērīgumu atbilstoši iegūstamajam informācijas apjomam un iestādes rīcībā jau esošajai informācijai, kas iegūta no Knauf dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas lietas izpētes, kuras materiāli pievienoti šai lietai.

[4.9] Spriedumā nav sniegts konsekvents vērtējums tam, kā tieši darbojās starp Knauf, pieteicēju un citiem mazumtirgotājiem panāktā vienošanās un kāds bija kontroles vai sankciju mehānisms.

[4.10] Apgabaltiesa nav analizējusi, kā atšķiras situācija un izpratne par saskaņoto darbību būtību līdz 2010.gadam un pēc tam, kā rezultātā nepareizi noteikusi pārkāpuma ilgumu un attiecīgi soda apmēru.

[5] Konkurences padome uzskata kasācijas sūdzību par nepamatotu.

[6] Pieteicēja ir izteikusi lūgumu apturēt lietā tiesvedību un vērsties Eiropas Savienības Tiesā prejudiciālā nolēmuma pieņemšanai.

Motīvu daļa

[7] Kasācijas tiesvedībā Senātam jāizšķir, vai apgabaltiesa pieteicējas darbības pareizi kvalificējusi kā piedalīšanos aizliegtā vertikālajā vienošanās un aizliegtā horizontālajā vienošanās (karteli) atbilstoši Konkurences likuma 11.panta pirmajai daļai.

Par lūgumu izskatīt lietu mutvārdu procesā

[8] Pieteicēja kasācijas sūdzībā izteikusi lūgumu izskatīt lietu mutvārdu procesā.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 339.panta pirmajai daļai lietu kasācijas instancē izskata rakstveida procesā. Konkrētajā gadījumā Senāts nekonstatē nepieciešamību izskatīt lietu mutvārdu procesā, jo tajā risināmie tiesību jautājumi vairs neprasa papildu paskaidrojumus vai informācijas iegūšanu. Gan kasācijas sūdzība, gan Konkurences padomes paskaidrojumi ir skaidri un izsmeļoši. Līdz ar to lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

Par pierādīšanas standartu un lietā iegūto pierādījumu novērtēšanu

[9] Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par tiešu vai netiešu cenu vai tarifu noteikšanu jebkādā veidā vai to veidošanas noteikumiem, kā arī par tādas informācijas apmaiņu, kura attiecas uz cenām vai realizācijas noteikumiem.

Tiesību norma nosaka skaidru un nepārprotamu aizliegumu tirgus dalībniekiem vienoties par tādas informācijas apmaiņu, kas attiecas uz cenām vai realizācijas noteikumiem un kuras mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana. Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā konsekventi atzīts, ka nolīguma pastāvēšanas pamatā ir vismaz divu nolīguma dalībnieku saskaņotas gribas precīza izpausme, un šādas saskaņotības izpausmes veidam un formai pašam par sevi nav noteicošas nozīmes (*Vispārējās tiesas 2000.gada 26.oktobra spriedums lietā „Bayer", T-41/96, ECLI:EU:T:2000:242, 69.punkts; 2003.gada 3.decembra spriedums lietā „Volkswagen AG", T-208/01, ECLI:EU:T:2003:326, 32.punkts; Eiropas Savienības Tiesas 2006.gada 13.jūlija sprieduma lietā „Volkswagen AG", C-74/04, ECLI:EU:C:2006:460, 37.punkts*).

Ievērojot minēto, attiecībā uz jebkuru vienošanos, kas novērtējama Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas kontekstā, nozīme ir tam, ka tirgus dalībnieki ir izteikuši savu kopīgo gribu noteiktā veidā rīkoties tirgū. Šādos apstākļos nav pamatoti pieteicējas iebildumi, ka spriedumā citētā judikatūra attiecas uz aizliegtām horizontālām vienošanām, tāpēc to nevar attiecināt uz vertikālu vienošanos novērtēšanu. Senāts atzīst, ka apgabaltiesas izvirzītie kritēriji par to, kas jākonstatē, lai atzītu, ka starp tirgus dalībniekiem pastāv aizliegta vienošanās, ir pareizi un attiecināmi uz vienošanās tiesiskuma novērtējumu lietā.

[10] Pieteicēja kasācijas sūdzībā iebilst, ka atbilstoši Eiropas Komisijas vadlīnijām vertikālo ierobežojumu jomā vienošanās jānošķir no vienpusējas rīcības, un vienpusējas rīcības gadījumā tiesai jāpierāda, ka viena persona tieši vai netieši ir prasījusi, lai otra persona sadarbotos tās vienpusējās politikas īstenošanā, un pēc tam jāpierāda, ka otra persona šo prasību ir izpildījusi, praksē īstenojot šo vienpusējo politiku. Pieteicēja iebilst, ka spriedumā šis pierādīšanas standarts nav ievērots, proti, tajā nav atrodamas norādes uz pierādījumiem, kas pamatotu secinājumu, ka pieteicēja ievēroja ražotāja vienpusējās norādes par tālākpārdošanas cenām tirgū.

Kā pamatoti norāda pieteicēja, par aizliegtu vienošanos nevar uzskatīt ražotāja vienpusēju rīcību, ja vien nepierāda pārējo iesaistīto tieši izteiktu vai klusu piekrišanu (*Vispārējās tiesas 2000.gada 26.oktobra spriedums lietā „Bayer", T-41/96, ECLI:EU:T:2000:242, 72.punkts*).

Tomēr, lai gan izskatāmajā gadījumā nav strīda, ka sarežģīto sistēmu par sekošanu tālākpārdošanas cenām vertikālā līmenī un cenu līmeņa fiksēšanu arī horizontālā līmenī starp mazumtirgotājiem ieviesa ražotājs, spriedumu caurvij no pierādījumiem izrietoši konstatējumi par to, ka mazumtirgotāji, tostarp pieteicēja, šo sistēmu ir pieņēmuši un ieņēmuši aktīvu lomu tās izpildē, jo tā bija abpusēji ekonomiski izdevīga. Tāpat no sprieduma izriet, ka tiesa ir pārbaudījusi pieteicējas tiesvedības gaitā izteiktos argumentus, ka visas ražotāja norādes par cenu ievērošanu ir bijušas vienpusējas un ka pieteicēja nav piekritusi fiksēt cenu. Secinājumu par to, ka minētais nav konstatējams un ka aizliegtā vertikālā vienošanās pastāvēja, tiesa ir pamatojusi ar ziņām par faktiem, kas cita starpā izriet no lietā iegūtajiem lietas dalībnieku paskaidrojumiem, pavadzīmēm un kredītrēķiniem, kā arī e-pastu sarakstes, kas notikusi vairāku gadu garumā. Senāts atzīst, ka šādos apstākļos nav pamata atzīt, ka lietā konstatējama ražotāja vienpusēja rīcība. Par minēto neliecina arī atsevišķi, no pierādījumu kopuma izolēti pierādījumi, piemēram, ražotāja sūtītie e-pasti, uz kuriem pieteicēja nav sniegusi tiešu atbildi.

[11] Pieteicēja argumentē, ka spriedumā nav dots pamatojums, ar kādiem pierādījumiem lietā būtu konstatējams, ka ražotāja un pieteicēja būtu

paudušas kopīgu nodomu rīkoties tirgū kādā noteiktā veidā. Kasācijas sūdzību caurvij argumenti, ka minētā konstatēšanai lietā trūkst pierādījumu (piemēram, par to, ka pieteicēja bija aizliegtās vienošanās dalībniece no 2006.gada).

[12] Senāts vērš uzmanību, ka pieeju, kādā jānovērtē pierādījumi konkurences lietās, pamato Senāta un Eiropas Savienības Tiesas judikatūra. Ņemot vērā pret konkurenci vērstu nolīgumu noslēgšanas aizlieguma nepārprotamo raksturu un sekas, kas var iestāties, aizliegtas vienošanās visbiežāk ir slēptas, tāpēc nav sagaidāms, ka tirgus dalībnieki atstās uzskatāmus pierādījumus par to. Nodoms fiksēt cenu līmeni un ievērot šo noteikto cenu līmeni reti ir izteikts tiešā veidā ar dokumentāriem pierādījumiem. Šādos gadījumos konkurenci uzraugošajai iestādei nākas vairāk analizēt fragmentārus un izsētus faktus un bieži rekonstruēt noteikta notikuma detaļas dedukcijas slēdziena ceļā (*Senāta 2012.gada 17.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-31/2012, A42563407, 11.punkts*). Līdz ar to nevar prasīt, lai iestāde sniegtu dokumentus, kas tieši liecina, ka attiecīgie uzņēmēji ir nodibinājuši kontaktus. Konkurences lietās pārkāpumu var pierādīt ne tikai ar tiešiem pierādījumiem, kas ir lietā apkopoti, bet arī ar netiešām norādēm, ar nosacījumu, ka tās ir objektīvas un saskanīgas (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2016.gada 21.janvāra sprieduma lietā „E-Turas", C-74/14, ECLI:EU:C:2016:42, 37.punkts*). Proti, pret konkurenci vērstas darbības vai nolīguma pastāvēšana var tikt secināta no noteikta to sakritību un norāžu daudzuma, kas, izvērtētas kopā, var tikt uzskatītas par pierādījumu konkurences tiesību normu pārkāpumam, ja nav cita loģiska izskaidrojuma (*Eiropas Savienības Tiesas 2004.gada 7.janvāra sprieduma apvienotajās lietās „Aalborg Portland and Others", C-204/00 P un citas, ECLI:EU:C:2004:6, 55.-57.punkts, Vispārējās tiesas 2006.gada 27.septembra sprieduma lietā „Dresdner Bank", T-44/02 OP, ECLI:EU:T:2006:271, 64.-65.punkts, 2015.gada 16.jūnija sprieduma lietā „FSL and Others", T-655/11, ECLI:EU:T:2015:383, 179.punkts*).

Līdz ar to lietā iegūtie pierādījumi, lai gan to par atsevišķiem periodiem nav daudz un tie ir fragmentāri, ir vērtējami savstarpējā kopsakarā. Tiesa pamatoti vērsusi uzmanību, ka, sistēmiski virzoties no vienas sarakstes pie nākamās, apkopojot tās un lasot savstarpējā kopsakarā, iespējams noskaidrot patieso vienošanās tvērumu. Tiesa ir sniegusi pamatojumu, kāpēc ir saskatāms tas, ka arī pieteicēja bija aizliegtās vienošanās dalībniece jau kopš 2006.gada.

[13] Senāts noraida kasācijas sūdzības argumentus, ka tiesa nav ņēmusi vērā pieteicējas sniegtos izskaidrojumus par pieteicējas rīcību un nav sniegusi tiem nekādu novērtējumu, kā arī ir ignorējusi pierādīšanas pienākuma sadalījumu. Senāts atzīst, ka tiesai ir izdevies rekonstruēt un parādīt notikumu gaitu loģiski un saprotami, katru pierādījumu novērtējot visu lietas apstākļu kontekstā. Senāts nekonstatē, ka apgabaltiesa nebūtu ņēmusi vērā pieteicējas sniegtos skaidrojumus par tās rīcību. Tieši pretēji – tiesa ir pienācīgi novērtējusi gan lietā iegūtos pierādījumus, gan pieteicējas paskaidrojumus un pieteicējas darbinieku liecības, rezultātā loģiski un pamatoti izskaidrojot, kāpēc pieteicējas sniegtais skaidrojums nav ticams un saskanīgs ar citiem pierādījumiem.

Senāts nesaskata kļūdas tiesas liecību un privātpersonu paskaidrojumu novērtējumā. Tas vien, ka tiesa nav vērtējusi pieteicējas darbinieku liecības un paskaidrojumus atbilstoši tam, kā to vēlas pieteicēja, nenozīmē, ka tiesas novērtēšanas pieeja būtu nepareiza. Pieteicējas uzskats, ka tās darbinieki visā lietas izskatīšanas gaitā ir snieguši nemainīgu un ticamu alternatīvu skaidrojumu par pierādījumiem lietā, nerada pamatu pārskatīt tiesas secinājumus. Tiesa ir pamatojusi, kāpēc pieteicējas darbinieku sniegto skaidrojumu par lietas apstākļiem neapstiprina citi dokumentāri pierādījumi lietā. Nav konstatējams, ka apgabaltiesas pierādījumu pārbaude būtu pretrunā ar pierādījumu novērtēšanas principiem.

[14] Nav pamatots kasācijas sūdzībā izteiktais iebildums, ka uz izskatāmo gadījumu nevar tikt attiecinātas Vispārējās tiesas 2015.gada 16.jūnija spriedumā lietā „FSL Holdings", T-655/11, ECLI:EU:T:2015:383, 197.punktā izteiktās atziņas, ka vienīgais attiecīgais kritērijs, lai izvērtētu brīvprātīgi iesniegtos pierādījumus, ir to ticamība, kas ir atkarīga no to izcelsmes, to sagatavošanas apstākļiem, to adresāta un to satura saprātīgā rakstura un ticamības, un ka liela nozīme ir jāpiešķir tam, ka dokuments ir ticis sagatavots tiešā saistībā ar faktiem vai ka to ir sagatavojis tiešs šo faktu liecinieks.

Minētās atziņas ir pietiekami vispārīgas, lai tās attiecinātu arī uz pierādījumu novērtēšanu lietās, kurās jāvērtē tostarp aizliegtās vertikālās vienošanās pastāvēšana, tāpēc tiesa tās pamatoti attiecinājusi arī uz izskatāmo gadījumu. Minētie pierādījumu izvērtēšanas kritēriji ir konsekventi nostiprināti Eiropas Savienības Tiesas praksē (skat. *minētā Vispārējās tiesas sprieduma 183.punktā uzskaitīto judikatūru*).

[15] Pieteicēja uzskata, ka tiesa nav pietiekami motivējusi, vai konkrētajā gadījumā uz aizliegto vertikālo un aizliegto horizontālo vienošanos attiecināms mērķa pierādīšanas standarts, kā rezultātā izdarījusi nepilnīgu un nepamatotu tirgus dalībnieku darbību mērķu novērtējumu. Senāts minētā sakarā norāda, ka pieteicēja kasācijas sūdzībā konkurences tiesību pārkāpuma pierādīšanas standartu „pēc mērķa" vai „pēc sekām" nepamatoti saista ar vērtējumu par tirgus dalībnieku individuālajiem mērķiem, iesaistoties vienošanās un to īstenojot.

Konkurences likuma 11.panta pirmā daļa ietver divus alternatīvus nosacījumus konkurences tiesību pārkāpuma konstatēšanai – mērķi vai sekas. Tomēr šis „mērķis" nenozīmē dalībnieku subjektīvo attieksmi, bet gan attiecīgās vienošanās objektīvo nozīmi un nolūku tajā ekonomiskajā kontekstā, kādā to ir domāts īstenot (*Senāta 2016.gada 31.marta sprieduma lietā Nr. SKA-413/2016, A43015313, 15.punkts*). Tātad jāvērtē vienošanās raksturs un būtība, nevis katra konkrēta vienošanās dalībnieka attieksme pret kādu konkrētu tā veikto darbību vai bezdarbību šīs vienošanās nodibināšanā un īstenošanā (*Senāta 2021.gada 9.aprīļa rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-484/2021, ECLI:LV:AT:2021:0409.A43007619.6.L, 11.punkts*).

Konkurences ierobežojuma „pēc mērķa" var tikt piemērots tikai noteiktiem uzņēmumu savstarpējās koordinācijas veidiem, kuru kaitējuma konkurencei līmenis ir pietiekams, lai varētu tikt atzīts, ka nav jāpārbauda to sekas (*Senāta 2021.gada 21.maija sprieduma lietā Nr. SKA-7/2021, ECLI:LV:AT:2021:0521.A43012014.3.S, 7.punkts*) . Šajā ziņā jāievēro vienošanās saturs, tā sasniedzamie mērķi, kā arī saimnieciski tiesiskais konteksts. Pārbaudes ietvaros jāgūst pārliecība, ka vienošanos jau pēc tās rakstura (piemēram, horizontāla cenu noteikšana karteļos) var uzskatīt par normālai konkurences funkcionēšanai kaitējošu (*Senāta 2017.gada 16.jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-61/2017, A43010414, 7.punkts*).

Tiesa ir izvērtējusi vienošanās tiesisko un ekonomisko kontekstu un konstatējusi mērķi nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū. Senāts atzīst, ka jebkāda informācijas apmaiņa nolūkā ierobežot konkurenci tirgū, tiks uzskatīta par konkurenci ierobežojošu mērķi. Arī vienošanās par cenām parasti tiek pieskaitītas pie tādām, kuras pašas par sevi jau liecina, ka to mērķis ir ierobežot konkurenci. Nav šaubu, ka arī izskatāmajā gadījumā konstatētās tirgus dalībnieku, tostarp pieteicējas, darbības (sekošana ražotāja noteiktajām mazumtirdzniecības cenām un konkurentu monitorēšana, lai arī viņi tās ievēro

[16] Kasācijas sūdzībā plaši izvērstie iebildumi par to, kāpēc apgabaltiesa ir nepareizi novērtējusi cenu maiņu būtību un piekrišanu par to saņemt bonusus un atlaides, ir vērsti uz lietas faktisko apstākļu un pierādījumu pārvērtēšanu, kas nav kasācijas instances tiesas kompetencē. Tas vien, ka pieteicējai ir citāds viedoklis par to, kādi secinājumi no lietā esošajiem pierādījumiem jāizdara, nenozīmē, ka tiesa nav novērtējusi pierādījumus atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.pantam.

Par atkāpšanos no vienošanās izpildes – zemāku cenu noteikšanu

[17] Tiesa spriedumā konstatēja, ka aizliegtās vienošanās esība neizslēdza mazumtirgotāju, jo īpaši pieteicējas, mēģinājumus panākt sev izdevīgākus noteikumus, īslaicīgi atkāpjoties no vienošanās vai nosakot faktiskās plaukta cenas nedaudz zemākas par ražotāja noteiktajām.

Pieteicēja šajā sakarā vērš uzmanību – lai būtu pamats atzīt pārkāpumu, jākonstatē pieteicējas faktiska sekošana ražotāja rekomendācijām. Taču pieteicēja jau sākotnēji ir norobežojusies no vienošanās izpildes, rīkojusies pretēji un cenas noteikusi, izmantojot savu stratēģiju un gudri pielāgojoties tirgus situācijai. Pieteicēja vērš uzmanību, ka saskaņotu darbību jēdziens ietver ne tikai tirgus dalībnieku rīcības saskaņošanu, bet arī šo darbību īstenošanu tirgū un cēloņsakarības pastāvēšanu starp pirmo un otro. Pieteicēja uzskata, ka apgabaltiesa, secinot, ka atkāpšanās no vienošanās tieši apstiprinot vienošanās esību, vispār nav piemērojusi šos kritērijus, tāpēc spriedums ir atceļams.

[18] Pierādījumiem, ar kuriem tirgus dalībnieks vēlas pierādīt, ka tas pēc būtības ir norobežojies no aizliegtās vienošanās, jābūt objektīviem un saskanīgiem, tiem būtu jārada skaidrs priekšstats par to, ka pārējiem vienošanās dalībniekiem bija jāsaprot tirgus dalībnieka nolūks norobežoties. Proti, lai novērtētu, vai konkrētais uzņēmums ir vēlējies norobežoties no aizliegtās vienošanās, noteicošais ir tas, kā citi aizliegtās vienošanās dalībnieki sapratuši tā nolūku (sal. *Eiropas Savienības Tiesas 2009.gada 9.marta sprieduma lietā „Archer DanielsMidland/Komisija”, C-510/06 P, ECLI:EU:C:2009:166, 120.punkts*). Pretrunīgu un nekonsekventu rīcību nav pamata novērtēt kā tādu, kas skaidri pauž norobežošanos no prettiesiskas vienošanās (*Senāta 2023.gada 31.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-4/2023, ECLI:LV:AT:2023:1031.A43008017.12.S, 41.punkts*).

Ievērojot minēto, pieteicējas rīcību, īslaicīgi atkāpjoties no vienošanās vai nosakot faktiskās plaukta cenas nedaudz zemākas par ražotāja noteiktajām, jāvērtē kopsakarā ar to, vai pieteicēja ir pietiekami skaidri paudusi savu attieksmi nepiedalīties konkurences tiesību pārkāpumos un vai citu tirgus dalībnieku vidū pastāvēja kopīga izpratne par to, ka pieteicēja nav vienošanās dalībniece. Proti, svarīgi izvērtēt, vai pieteicējas rīcība nav pretrunīga, kas tādējādi liecina nevis par norobežošanos, bet gan par visu iespēju izmantošanu savās interesēs.

Senāts konstatē, ka tiesa šādu pierādījumu novērtējumu ir veikusi.

No pārsūdzētā sprieduma izriet, ka tiesa nav iebildusi, ka pieteicējai principā bija sava cenu noteikšanas stratēģija, taču šī stratēģija bija tikai nosacīti neatkarīga – aizliegtās vienošanās esība neizslēdza tirgotāju, jo īpaši pieteicējas, mēģinājumus panākt sev izdevīgākus noteikumus. Proti, tiesa ir konstatējusi, ka šo lietu raksturo pieteicējas īslaicīga atkāpšanās no vienošanās izpildes savu komerciālo interešu nolūkā, tomēr minētais nenozīmē, ka cenu noteikšana notika neatkarīgi, kā tas būtu atbilstoši normālai komercpraksei. Ja pieteicēja patiesi būtu neatkarīga un rīkotos tikai saskaņā ar savu pārdošanas stratēģiju, tā ne tikai neinformētu ražotāju par savu pārdošanas cenu, bet arī ignorētu norādes par cita tirgus dalībnieka rīcību tirgū. Tāpat Senāts piekrīt tiesai, ka citu aizliegtās vienošanās dalībnieku uztvere saistībā ar pieteicējas rīcību ir izmantojama kā pierādījums par pieteicējas patieso rīcību. Proti, tiesa ir pamatojusi, kāpēc no lietā iegūtajiem pierādījumiem kopsakarā izriet, ka tirgus dalībnieki zina par tirgū pastāvošo aizliegto vienošanos, tostarp zina, ka vienošanās dalībniece ir arī pieteicēja. Senāts atzīst minētie secinājumi ir loģiski.

Konkurences pārkāpuma konstatēšana ir atkarīga no katras lietas faktiskajiem un ekonomiskajiem apstākļiem. Jāņem vērā, ka izskatāmajā gadījumā atzīts, ka mazumtirgotāju rīcība bija mērķēta uz tālākpārdošanas cenu līmeņa uzturēšanu. Respektīvi, lietā konstatēta aizliegta horizontālā vienošanās, kuras dalībnieki joprojām ir konkurenti. Senāts pieļauj, ka ikvienam no konkurentiem jebkurā brīdī var rasties kārdinājums, izmantojot citu vienošanās dalībnieku disciplinētību, periodiski pazemināt savas cenas, lai palielinātu savu tirgus daļu, vienlaikus saglabājot relatīvi augstas cenas kopumā. Tomēr tas, ka vienošanās dalībnieks pilnībā neievēro noteiktās cenas, nenozīmē, ka tādēļ tas ir noteicis tādas cenas, kādas tas būtu varējis noteikt, ja aizliegtas vienošanās nebūtu. Proti, tas, ka vienošanās netiek ievērota, nenozīmē, ka tā nepastāv – nav pamata neatzīt pārkāpumu tikai tāpēc, ka atsevišķam vienošanās dalībniekam ir izdevies maldināt citus dalībniekus un izmantot vienošanos savā labā, pilnībā neievērojot noteiktās cenas (*Vispārējās tiesas 2005.gada 15.jūnija spriedums lietā „Tokai Carbon”, T-71/03, ECLI:EU:T:2005:220, 74. un 75.punkts*).

[19] Ievērojot minēto, izskatāmajā gadījumā atzīstot, ka pieteicēja ir atbildīga par konkurences tiesību pārkāpumu, būtisks ir konstatējums, ka pieteicēja cenu ražotāja precēm noteica deformētas konkurences apstākļos. Jebkura rīcība, kas vērsta uz konkurences ierobežošanu, pieļauj vienošanās dalībniekiem gūt ekonomisko labumu samazinātas konkurences dēļ, salīdzinājumā ar situāciju, ja šāda rīcība netiktu veikta un aizliegta vienošanās nepastāvētu. Līdz ar to apstāklim, ka pieteicēja epizodiski atkāpās no vienošanās izpildes un noteica zemākas cenas, nav izšķirošas nozīmes, jo, kā atzīts spriedumā, tas šīs vienošanās raksturo. Tas nemaina secinājumu, ka cenas pieteicējas veikalos netika noteiktas godīgas konkurences apstākļos. Savukārt to, kādas būtu bijušas preču cenas, ja nepastāvētu aizliegtā vienošanās, objektīvi nav iespējams novērtēt. Turklāt būtiski, ka tiesa ir pamatojusi, kāpēc lietā ir pamats uzskatīt, ka visu vienošanās dalībnieku starpā pastāvēja kopīga izpratne par to, ka arī pieteicēja bija vienošanās dalībniece.

[20] Pretēji kasācijas sūdzībā paustajam viedoklim tiesa nav atstājusi bez ievērības tādus pierādījumus kā Knauf brīdinājuma vēstules projektu un pieteicējas konkurentu sūdzības ražotājam par to, ka pieteicēja neievēro Knauf norādes, bet gan novērtējusi šos pierādījumus pretēji pieteicējas subjektīvajam viedoklim. Tiesa ir pamatojusi, kāpēc minētie pierādījumi nepamato atkāpšanos no vienošanās izpildes. Apstāklis, ka pieteicējai ir citāds viedoklis par to, kas no minētajiem pierādījumiem tiesai bija jāsecina, nenozīmē, ka pierādījumi nav novērtēti pareizi. Šo argumentu pārbaude neatbilst Senāta kompetencei.

[21] Kasācijas sūdzībā izteiktie iebildumi, ka attiecībā uz vertikālo vienošanos iebildumiem ražotāja norādēm ievērot tālākpārdošanas cenas nav jābūt noteiktā formā vai veidā, un ir pietiekami, ja mazumtirgotājs norāda, ka turpinās pieturēties pie savas cenu politikas un vērš ražotāja uzmanību, ka nevarēs izpildīt tā prasības, atstājami bez ievērības. Senāts konstatē, ka izskatāmajā gadījumā tiesa nekonstatēja šādus pieteicējas tieši izteiktus iebildumus. Tieši pretēji, tiesa ņēma vērā, ka lietā nav pierādījumu par pieteicējas aktīvu atturēšanos vai aktīvu norobežošanos no aizliegtās vienošanās, proti, nav konstatēts neviens pieteicējas aktīvi pausts skaidrs iebildums ražotāja rekomendācijai ievērot tālākpārdošanas cenas, – tiesa atzina, ka tāds neparādās iekšējā sarakstē, šāds skaidrs vēstījums nav nodots arī Knauf. Turklāt, kā ir secinājusi tiesa, no pierādījumiem neizriet tas, ka pārējie konkurenti uzskatīja, ka pieteicēja ir no vienošanās atkāpusies, gluži pretēji – mazumtirgotāju vidū pastāvēja kopīga izpratne par to, ka arī pieteicēja ir vienošanās dalībniece. Kā jau minēts iepriekš, epizodiska atkāpšanās no vienošanās izpildes un zemāku cenu noteikšana konkrētā gadījuma apstākļos nav vērtējama kā norobežošanās.

Senāts šajā pierādījumu vērtējumā pārkāpumus nesaskata. Tiesa ir pienācīgi pamatojusi, kāpēc no lietā iegūtajiem pierādījumiem var nepārprotami secināt, ka pārdošanas cena netika noteikta atbilstoši konkurences spiedienam, bet gan vienojoties ar ražotāju, pat ja šī vienošanās ietvēra nelielu atkāpi no ieteicamās cenas savu interešu nodrošināšanai.

Par pieteicējas iesaisti kartelī un komunikācijas ar ražotāju mērķi

[22] Tiesa konstatēja, ka horizontālā līmenī nav notikusi tieša informācijas apmaiņa mazumtirgotāju starpā, bet gan izmantojot Knauf, proti, ražotājs tika izmantots kā starpnieks ziņošanai par citu mazumtirgotāju atkāpšanos no ieteiktajām tālākpārdošanas cenām.

Vērtējot, vai šāda tirgus dalībnieku rīcība kvalificējama kā aizliegta horizontāla vienošanās, jāņem vērā vispārējais konteksts, kāpēc sensitīvā informācija trešajai personai nodota, kā arī būtiski konstatēt, ka vienošanās dalībnieks ir apzinājies, ka trešajai personai nodotā informācija tiks nodota

arī tālāk konkurentam un attiecīgi ietekmēs konkurentu cenu noteikšanas politiku. Proti, jākonstatē, ka informācija nodota, apzinoties šīs rīcības raksturu un mērķi – ierobežot konkurenci horizontālā līmenī (*Senāta 2023.gada 28.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-72/2023, ECLI:LV:AT:2023:1228.A43009717.11.S, 23.punkts*).

[23] Tirgus efektīvas ekonomiskās darbības pamatā ir princips, ka katram uzņēmumam sava darbība tirgū jānosaka neatkarīgi (*Eiropas Savienības Tiesas 1998.gada 28.maija sprieduma lietā „Deere", C-7/95 P, ECLI:EU:C:1998:256, 86.punkts un tajā norādītā judikatūra*). Senāts atzīst, ka minētais nenoliedzami var ietvert arī pārrunas ar ražotāju par zemāku iepirkuma cenu, atlaidēm par apgrozījumu u. tml. Iepirkumu cenas samazinājums ir saprātīga un loģiska uz peļņas gūšanu vērsta komersanta interese. Nav šaubu, ka tirgus dalībnieki drīkst izvērtēt un mēģināt paredzēt konkurentu darbības, tāpat kā monitorēt publiski pieejamas cenas. Prasība rīkoties neatkarīgi neatņem arī tirgus dalībniekam tiesības gudri pielāgoties citu konkurējošo tirgus dalībnieku esošajai un prognozējamai rīcībai. Proti, paralēlu rīcību ne vienmēr ir pamats kvalificēt kā saskaņotas darbības, ja vien tas nav vienīgais ticamais izskaidrojums (*Eiropas Savienības Tiesas 1994.gada 20.janvāra spriedums lietā „Wood Pulp", C-89/85, 71.punkts un tajā norādītā judikatūra*).

Šajā sakarā gan jāņem vērā, ka neatkarīgas darbības princips strikti iestājas pret jebkādu tiešu vai netiešu kontaktu esību starp tirgus dalībniekiem, kur šādu kontaktu rezultāts vai efekts ir tādu saimnieciskās sāncensības noteikumu izveide, kuri neatbilst parastiem noteikumiem tirgū, ievērojot piedāvāto pakalpojumu vai preču dabu, uzņēmumu lielumu un skaitu un tirgus apmēru (*Eiropas Savienības Tiesas 1999.gada 8.jūlija sprieduma lietā „Anic Partecipazioni", C-49/92 P, ECLI:EU:C:1999:356, 117.punkts, 1999.gada 8.jūlija sprieduma lietā „Hüls AG", C-199/92 P,ECLI:EU:C:1999:358, 160.punkts un tajos norādītā judikatūra*).

Proti, starp saimnieciskās darbības subjektiem nav atļauti tādi kontakti, kuru rezultātā vai nu tiktu ietekmēta faktiska vai potenciāla konkurenta rīcība tirgū, vai nu to informētu par savu paša īstenošanai paredzēto vai ieplānoto rīcību tirgū, ja šo kontaktu mērķis vai sekas ir konkurences nosacījumu rašanās, kas neatbilst normāliem attiecīgā tirgus nosacījumiem. Informācijas apmaiņa starp konkurentiem var būt pretrunā konkurences noteikumiem gadījumā, kad ar to samazina vai novērš nenoteiktības pakāpi attiecībā uz konkrētā tirgus funkcionēšanu, kā rezultātā konkurence starp uzņēmumiem tiek ierobežota (*Senāta 2023.gada 31.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-4/2023, ECLI:LV:AT:2023:1031.A43008017.12.S, 36.punkts un tajā minētā Eiropas Savienības Tiesas judikatūra*).

[24] Tiesa atzina, ka mazumtirgotāju, tostarp pieteicējas, mērķis bija panākt savstarpēju nekonkurēšanu par Knauf ražotās produkcijas cenām tirgū, un no lietā iegūtajiem pierādījumiem var secināt, ka starp tirgus dalībniekiem pastāvēja izpratne par to, ka ražotājs ir efektīvs instruments minētā īstenošanai un ka ziņošana par citu konkurentu cenām rezultēsies tālākpārdošanas cenu vienādošanā. Tiesa neguva citu saprātīgu izskaidrojumu tirgus dalībnieku darbībām: cenu salīdzinājuma pārsūtīšanai Knauf un secīgā Knauf reakcija, nosūtot šo informāciju pieteicējas konkurentiem. Tādējādi spriedumā secināts, ka informācijas apmaiņa notika ar mērķi ietekmēt citu konkurentu cenu noteikšanas politiku un attiecīgi ierobežot konkurenci. Pieteicēja savukārt iebilst, ka tiesa bez loģiska pamatojuma noraidījusi argumentu, ka informācija par konkurentu mazumtirdzniecības cenām izmantota, lai ar ražotāju diskutētu par iepirkuma cenām. Pieteicēja uzskata, ka tiesa nepamatoti nav ņēmusi vērā faktu, ka pieteicēja saņēmusi atlaidi iepirkuma cenai pēc tam, kad bija pamatojusi šīs atlaides piešķiršanas nepieciešamību ar informāciju par konkurenta noteiktajām cenām. Šādos apstākļos tiesai bija jāatzīst, ka informācija par konkurentu cenām sūtīta, lai panāktu labākus iepirkuma noteikumus. Ņemot vērā, ka pieteicējas veiktais cenu monitorings netika īstenots, lai saskaņotu mazumtirdzniecības cenas, bet gan lai novērtētu tirgus situāciju, apgabaltiesa nav ļāvusi pieteicējam sniegt ekonomisko skaidrojumu savām darbībām, nedz arī ir vērtējusi pierādījumus par šo skaidrojumu, bet vienkārši ir prezumējusi, ka pieteicēja apzināti vienādoja produktu cenas ar konkurentiem, uzturot saziņu caur ražotāju. Pieteicēja uzskata, ka minētais pierāda, ka apgabaltiesa nav novērtējusi lietas materiālus kopsakarā.

[25] Tiesa ir pamatojusi, kāpēc pieteicējas rīcība, veicot izpēti par konkurentu cenām un vienlaikus tās nosūtot ražotājam, parāda šīs aizliegtās horizontālās vienošanās būtību. Spriedumu caurvij secinājumi par to, kāpēc šāda pieteicējas rīcība saprātīgi nevar tikt izskaidrota tikai ar vēlmi samazināt iepirkuma cenas. Secinājumu, ka izskatāmajā gadījumā nav pierādīts, ka pieteicējas taktika, nosūtot konkurentu cenas ražotājam, bija vērsta uz sev labākas iepirkuma cenas iegūšanu, tiesa pamatojusi ar iesaistīto personu liecībām un paskaidrojumiem, tikšanās protokoliem, pieteicējas grāmatvedības reģistros ierakstītajām ziņām, kā arī e-pasta sarakstēm, kuros tieši vai netieši iesaistīta pieteicēja. Tiesa, vērtējot minētos pierādījumus kopsakarā, ir pamatojusi, ka cenu monitoringu pieteicēja veica nevis nolūkā noteikt savas plaukta cenas, bet gan lai panāktu, ka vienošanos ievēro visi tās dalībnieki.

Jāņem vērā, ka tiesa nav apšaubījusi, ka pieteicējas sarunu ar ražotājiem mērķis dažkārt varēja arī būt iepirkuma cenu pārskatīšana. Kā jau minēts iepriekš, tā ir normāla komercprakse. Arī Senāts piekrīt, ka šādam pieteicējas argumentam par informācijas nodošanas mērķi varētu piekrist, ja atsevišķus pierādījumus lietā vērtētu izolēti no pārējā pierādījumu kopuma. Tomēr lietā iegūtie pierādījumi nav vērtējami atrauti. Proti, lai gan atsevišķas epizodes, kur starp pieteicēju un ražotāju tiek risināts dialogs par iepirkuma cenām, varētu tikt vērtētas tādā ekonomiskajā kontekstā, kādu to norāda pieteicēja, tas neatspēko no pārējā lietā iegūto pierādījumu kopuma izrietošo secinājumu par informācijas nodošanas mērķi un to, ka pieteicēja bija aizliegtās horizontālās vienošanās dalībniece. Apgabaltiesa ir pamatojusi, kāpēc pieteicējas rīcība, nosūtot citu mazumtirgotāju plaukta cenas ražotājam, nevarēja būt vērsta tikai uz pieteicējas interesi samazināt savu iepirkuma cenu. Tiesa atzina, ka nav nekāda loģiska un saprātīga izskaidrojuma tam, kālab Knauf apspriestu citu savu klientu cenas ar kādu no ražotājiem, skaidrotu peļņas apmēru, pasūtījumu apjomu u. tml., kā vien nolūkā izskaidrot situāciju vienošanās izpildē. Senāts minētajam piekrīt.

Minētos secinājumus neietekmē kasācijas sūdzībā norādītais, ka pieteicējas cenu apkopojumi ietvēra arī citus mazumtirgotājus, nevis tikai Konkurences padomes lietas dalībniekus. Nav izslēgts, ka pieteicēja veica cenu izpēti arī savām individuālajām vajadzībām.

[26] Lai gan zemākas cenas citu konkurentu veikalos var būt indikācija tam, ka kādam no konkurentiem ir labāki ražotāja piegādes nosacījumi, normālas konkurences apstākļos cena veidojas no vairākiem komponentiem, un tiek noteikta neatkarīgi, tostarp ņemot vērā tādus apstākļus kā biznesa stratēģiju, pozīciju tirgū, darbaspēka un citus resursus un daudzus citus faktorus, kas ietekmē katra uzņēmēja konkurētspēju. Proti, neatkarīgas konkurences apstākļos mazumtirgotājs, apsverot individuālos cenu veidošanās apstākļus, ir brīvs noteikt pārdošanas cenu ražotāja produktam tik zemu, cik vien vēlas, un citam konkurentam šie cenas veidošanās apstākļi pilnībā nevar būt zināmi. Tāpat, ņemot vērā, ka rīcības brīvība noteikt cenu neatkarīgi ir ne tikai tirgotājam, bet arī ražotājam, arī iepirkuma cena normālas konkurences apstākļos veidojas neatkarīgi no tā, kādu pārdošanas cenu tālāk nosaka tirgotājs. Citiem vārdiem sakot, nepastāvot korelācijai starp vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības cenām, nav saskatāms loģisks pamatojums, kāpēc ražotājam būtu jāsniedz skaidrojums vienam mazumtirgotājam par to, kāpēc kāds cits tā konkurents ražotāja produkcijai ir noteicis zemāku cenu.

Ievērojot minēto, arī Senāts kritiski vērtē pieteicējas norādīto, ka cenu monitorings ražotājam sūtīts ar mērķi panākt labāku iepirkuma cenu, un piekrīt tiesai, ka izskatāmais gadījums, vērtējot visas lietā pārbaudītās epizodes kopsakarā, apstiprina, ka cenas tirgū netika noteiktas neatkarīgi, bet gan saskaņojot noteiktu mazumtirdzniecības cenu līmeni. Nav konstatējams, ka apgabaltiesas vērtējums balstās tikai uz pieņēmumiem vai ka pierādījumu

saturs būtu nepareizi noskaidrots. Senāts atzīst, ka pieteicēja atsevišķus pierādījumus mēģina pasniegt sev izdevīgā gaismā, taču šādam pieteicējas faktisko apstākļu izklāstam un skaidrojumam nav pierādījumos rodams pamatojums.

[27] Pieteicējas paustie apsvērumi, ka lietā nav pierādīts, ka pieteicēja bija informēta, ka Knauf tās sūtītos cenu apkopojumus pārsūtīja citiem mazumtirgotājiem un ka pieteicēja būtu prasījusi Knauf risināt cenu jautājumu ar konkurentiem, atstājami bez ievērības. Kā minēts iepriekš, tiesa ir pamatoti atzinusi par pierādītu pieteicējas rīcības, veicot izpēti par konkurentu cenām un vienlaikus tās nosūtot ražotājam, mērķi panākt, ka vienošanos ievēro visi tās dalībnieki. No minētā loģiski izriet, ka pieteicēja zināja par šādas vienošanās pastāvēšanu un to, ka ar šādu rīcību varēs ietekmēt konkurentu mazumtirdzniecības cenu veidošanās politiku.

[28] Kasācijas sūdzībā izvērstajiem argumentiem par to, ka lietā nav pierādīts, ka pieteicēja būtu konsekventi mainījusi cenas pēc tam, kad saņēma no Knauf citu mazumtirgotāju iebildumus par to, ka pieteicēja neievēro ražotāja norādes par cenām, nav izšķirošas nozīmes vērtējot, vai mazumtirgotāju starpā pastāvēja aizliegtā horizontālā vienošanās. Tas, ka karteļa vienošanās netiek ievērota, nenozīmē, ka tā nepastāv – nav pamata neatzīt pārkāpumu tikai tāpēc, ka atsevišķam vienošanās dalībniekam ir izdevies maldināt citus dalībniekus un izmantot vienošanos savā labā, pilnībā neievērojot noteiktās cenas (*Vispārējās tiesas 2005.gada 15.jūnija spriedums lietā T-71/03, Tokai Carbon, ECLI:EU:T:2005:220, 74. un 75.punkts*).

Turklāt, kā minēts iepriekš, konkrētajā gadījumā ir konstatēts konkurences ierobežojums „pēc mērķa", tāpēc tam, vai aizliegtā horizontālā vienošanās ir radījusi arī konkurences ierobežojumu pēc sekām, nav izšķirošas nozīmes atbildības noteikšanā. Proti, ja tiek konstatēts, ka aizliegtā vienošanās konkurenci ierobežo „pēc mērķa", tad nav vairs juridiskas nozīmes tam, vai šāda vienošanās ir radījusi arī faktiskas sekas (*Senāta 2023.gada 10.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-2/2023, ECLI:LV:AT:2023:0210.A43007717.10.S, 14.punkts*).

Par citiem apsvērumiem saistībā ar pieteicējai noteiktās atbildības un soda apmēru

[29] Kasācijas sūdzībā izvērsti iebildumi par apgabaltiesas secinājumiem attiecībā uz pārkāpuma smagumu un ilgumu, kā arī pieteicējas lomu. Šiem apsvērumiem ir nozīme, vērtējot, vai pamatoti noteikts naudas soda apmērs par konkurences tiesību pārkāpumu (sal. *Senāta 2017.gada 7.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-104/2017, A43014213, 6.punkts*).

[30] Visupirms Senāts novērtēs, vai tiesa pamatoti atzinusi, ka pieteicējas darbības 2006.–2007.gadā un pēc tam 2009.–2014.gadā veido vienotu un turpinātu pārkāpumu.

[31] Tas, ka aizliegtā vienošanās izpaužas dažādos laikposmos, kurus var nodalīt ar lielākiem vai mazākiem pārtraukumiem laikā, neietekmē šīs aizliegtās vienošanās esību, ja vien šo pārkāpumu veidojošām dažādām darbībām ir viens mērķis un tās veido vienotu un turpinātu pārkāpumu (*Senāta 2021.gada 15.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-54/2021, ECLI:LV:AT:2021:0215.A43009417.9.S, 18.punkts, ar atsauci uz Eiropas Savienības Tiesas 2006.gada 21.septembra sprieduma lietā „Technische Unie/Komisija", C-113/04 P, ECLI:EU:C:2006:593, 169.punktu*).

Ievērojot minēto, vienota turpināta pārkāpuma konstatēšanu neietekmē pierādījumu trūkums par pārkāpuma esību noteiktos periodos, ciktāl lietas dalībnieka atbildība tiek konstatēta par tiem periodiem, attiecībā uz kuriem iestādes rīcībā ir pierādījumi par šī lietas dalībnieka darbību kopumā. No minētajām atziņām izriet pienākums pierādīt vispārēju plānu ierobežot konkurenci. Proti, būtiski ir tas, ka visi lietā konstatētie secīgie notikumi iezīmē vienotu tendenci, kas vērsta uz vienota mērķa sasniegšanu.

[32] Tiesa minēto ir izvērtējusi un atzinusi, ka tai nav šaubu, ka ražotāja un pieteicējas rīcība tirgū norāda uz vienotu pārkāpumu neatkarīgi no tā, ka lietā nav pierādījumu, ka vienošanās par tālākpārdošanas cenu ievērošanu būtu notikusi 2008.gadā. Kasācijas sūdzībā izvirzītie iebildumi šajā sakarā nerada šaubas par secinājumu pamatotību. Pretēji pieteicējas norādītajam, apgabaltiesa ir analizējusi, kā atšķiras situācija un izpratne par saskaņoto darbību būtību līdz 2010.gadam un pēc tam, un vērtējuma rezultātā atzina, ka pēc pārtraukuma pieauga attiecību intensitāte un palielinājās mazumtirgotāju spiediens uz piegādātājiem nolūkā panākt, ka visi vienošanās iesaistītie dalībnieki to pilda, taču gan pirms, gan pēc pārtraukuma aizliegtās vienošanās izpildi raksturojošo darbību identiskums parāda šīs vienošanās vienoto tvērumu un vienoto ekonomisko mērķi – tālākpārdošanas cenu ievērošanu un no tā izrietošu mazumtirdzniecības cenu konkurences samazināšanu.

Ievērojot minēto, tiesa spriedumā ir pamatojusi, kāpēc visas darbības, arī tās, kas sekoja 2009. un turpmākajos gados, nav atsevišķi atrauti notikumi, bet gan vienotā pārkāpumā ietilpstošas. Senāts nekonstatē, ka lietā pārkāpuma ilgums un nepārtrauktība būtu konstatēta uz pieņēmumu pamata. Kasācijas sūdzībā paustie iebildumi šajā sakarā nav pamatoti.

[33] Pieteicēja argumentē, ka atbilstoši citu Eiropas Savienības dalībvalstu konkurences uzraugu praksei (konkrēti – Apvienotās Karalistes Konkurences un tirgus iestādes 2019.gada 1.augusta lēmums *Casio* lietā) gadījumos, kad preču piegādātājs vienpusēji uzspiež tālākpārdošanas cenu minimālo līmeni, ne vienmēr automātiski rodas pamats sodīt mazumtirgotāju par šādu cenu ievērošanu. Pieteicēja iebilst, ka tiesai šādos apstākļos bija jāvērtē, vai mazumtirgotājam bija iespēja neievērot piegādātāja norādes.

[34] Lietā nav strīda, ka Knauf un Norgips lietā apskatāmajā periodā bija ģipškartona tirgus līderi Latvijā un ka Konkurences padome ir atzinusi, ka ražotāji ar sarežģītas mazumtirgotājiem piemērotas lojalitātes atlaižu sistēmas palīdzību ļaunprātīgi izmantojuši dominējošo stāvokli šajā tirgū. Tomēr šajā sakarā jāņem vērā, ka tirgus varas elements pats par sevi neizslēdz citu aizliegtas vienošanās dalībnieku atbildību. Lai konstatētu aizliegtu vienošanos, tirgus dalībnieku varas sadalījumam nav jābūt līdzvērtīgam. Arī uz uzņēmumu izdarīts spiediens neatbrīvo no atbildības par dalību pārkāpumā (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2011.gada 8.decembra sprieduma lietā „Chalkor AE Epexergasias Metallon", C-386/10, ECLI:EU:C:2011:815, 79.punktu un tajā norādīto judikatūru*). Šaubu gadījumā par vienas puses tirgus varas nospiedošu ietekmi nepieciešams izvērtēt, vai citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem bija iespēja nepakļauties izveidotajai sistēmai, neievērot norādes un attiecīgi nepiedalīties aizliegtā vienošanās. Tādu apstākļu konstatēšana atsevišķos gadījumos potenciāli varētu ietekmēt citu vienošanās dalībnieku darbībās konstatēto pārkāpumu atbildības un soda apmēru (*Senāta 2023.gada 28.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-72/2023, ECLI:LV:AT:2023:1228.A43009717.11.S, 17.punkts*). Tiesa minēto kopumā ir izvērtējusi un atzinusi, ka, lai gan sistēmu ieviesa ražotājs, veikt aktīvas darbības tās veiksmīgai funkcionēšanai bija mazumtirgotāju, tostarp pieteicējas, ekonomiskajās interesēs. Senātam nav pamata minēto apšaubīt.

Senāts turklāt atzīst, ka minētais arguments norāda uz pieteicējas vēlmi interpretēt pierādījumus izolēti un sev izdevīgā gaismā, jo, no vienas puses, tā uzskata, ka tiesai no lietā iegūtajiem pierādījumiem bija jāsecina, ka pieteicēja neievēroja ražotāja norādes un cenas noteica, gudri pielāgojās tirgus situācijai, no otras puses – ka tiesai bija jāvērtē, vai pieteicējai vispār bija šāda iespēja ražotāja norādes neievērot. Minētie iebildumi ir savstarpēji pretrunīgi.

[35] Senāts neuzskata par nepieciešamu padziļināti vērtēt *Casio* lietā izteiktās atziņas, jo nav šaubu, ka tās izteiktas atšķirīgos faktiskajos apstākļos. Proti, lietā konstatēts, ka tieši ražotājs, izmantojot speciālu programmatūru, kas atviegloja sekošanu mazumtirdzniecības cenām reālajā laikā, nodrošināja visaptverošu savas cenu politikas mazumtirdzniecībā ievērošanu, kā arī piespieda mazumtirgotājus sekot noteiktam cenu līmenim. *Casio* lietā pamats nesodīt mazumtirgotāju par šādu cenu ievērošanu bija tieši apstāklis, ka netika konstatēta mazumtirgotāju pietiekama aktīva līdzdalība aizliegtās vienošanās izpildē. Savukārt izskatāmajā gadījumā konstatēts, ka aktīvu lomu vienošanās dalībnieku uzraudzībā un vienošanās izpildē ieņēma visi iesaistītie, tostarp pieteicēja.

[36] Kasācijas sūdzībā izteiktie argumenti par to, ka apgabaltiesa nepamatoti konstatējusi pieteicējas aktīvo lomu vienošanās īstenošanā, ir vērsti uz pierādījumu un lietas apstākļu novērtējumu (*šā sprieduma 4.6.–4.7.punkts*). Proti, pieteicējai ir cits viedoklis par to, kādi secinājumi tiesai bija jāizdara, novērtējot sadarbības līgumu un tā ietvaros noslēgto pieņemšanas-nodošanas aktu, kā arī e-pastu sarakstes un citus pierādījumus. Kasācijas instances tiesas kompetencē nav pārvērtēt pierādījumus, tāpēc tie atstājami bez ievērības.

Par pierādījumu iegūšanas tiesiskumu

[37] Pieteicēja iebilst, ka tiesa spriedumā nav pienācīgi izvērtējusi argumentus par lietā izmantoto pierādījumu iegūšanas tiesiskumu un samērīgumu, proti, ka tiesneša atļaujas ietvaros padome īstenoja nesamērīgas un pārmērīgi plašas informācijas iegūšanu. Pieteicēja uzskata, ka iestāde, veicot procesuālās darbības, prettiesiski ieguvusi četru pieteicējas darbinieku datoru cieto disku pilnas spoguļattēlu kopijas, turklāt process, kādā šīs kopijas iegūtas, ir nesamērīgs.

Minētais nav pamatots.

Apgabaltiesa spriedumā ir izvērtējusi minētos iebildumus un pamatoti atzinusi, ka pierādījumu iegūšana nav bijusi prettiesiska, jo izmeklēšanas darbību veikšanu ir leģitimējis tiesneša lēmums, kas pieņemts Konkurences likuma 9.[1] panta kārtībā (*spēkā iestādes veikto procesuālo darbību laikā*). Tiesneša lēmumā ir definēts gan pārbaudes priekšmets, gan mērķis – iegūt pierādījumus, lai noskaidrotu, vai pieteicējas darbībās ir konstatējams Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas pārkāpums. Tāpat ir uzskaitīti objekti, kuros pierādījumi iegūstami. Pieteicēja ir izmantojusi tiesības šo lēmumu pārsūdzēt, un ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas priekšsēdētājas lēmumu sūdzība noraidīta.

Senāts nesaskata, ka process, kādā spoguļattēlu kopijas iegūtas, ir nesamērīgs ar pieteicējai radīto tiesību aizskārumu. Iestāde ieguva elektronisko informāciju vienīgi no to pieteicējas darbinieku darba datoriem, kas tieši varēja būt iesaistīti izmeklējamā pārkāpuma īstenošanā. Jāņem vērā, ka neatlasītas informācijas jeb pilnu spoguļattēlu kopiju iegūšana nav uzskatāma par pārkāpumu. Proti, Konkurences padomei ar tiesību normu piešķirtās pilnvaras aptver tiesības iegūt informāciju, procesuālo darbību laikā neatlasot tādu informāciju, kas neattiecas uz izpētes lietu, tostarp personas datus (*Senāta 2023.gada 19.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-94/2023, ECLI:LV:AT:2023:1219.A420236416.23.S, 7.punkts*). Tāpat jāņem vērā, ka uzraudzības iestāde nav saistīta ar pieteicējas norādījumiem attiecībā uz to, kura informācija ir attiecināma uz lietu. Šāds novērtējums atstājams iestādes ziņā (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2013.gada 14.marta sprieduma lietā „Bernh Larsen Holding pret Norvēģiju", iesnieguma Nr. 24117/08, 132.punkts*).

Ievērojot minēto, Senātam nav pamata apšaubīt tiesas secinājumus, ka iestādes amatpersonu rīcība ir bijusi tiesiska un samērīga. Pieteicējas iebildumi, ka pirms spoguļattēlu kopiju izgatavošanas iestādes amatpersonas pat necentās noskaidrot, kāda informācija varētu attiekties uz izmeklējamās lietas priekšmetu, atstājami bez ievērības. No tiesību normām šāds pienākums neizriet. Tāpat kasācijas sūdzībā izteiktie iebildumi nedod pamatu apšaubīt sprieduma secinājumus, ka izskatāmajā gadījumā nav konstatējami pieteicējas procesuālās līdztiesības un aizstāvības tiesību pārkāpumi.

Par vēršanos Eiropas Savienības Tiesā

[38] Pieteicēja lūdz Senātu apturēt tiesvedību lietā un uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādus jautājumus:

1) vai apstākļos, kas apskatīti šajā lietā, ir pamats konstatēt tirgus dalībnieku starpā turpinātu aizliegtu vienošanos vai saskaņotu rīcību, kuras mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci Līguma par Eiropas Savienības darbību 101.panta pirmās daļas a) apakšpunkta izpratnē, ja ir zināms, ka (a) aizliegtas vienošanās periodā preču cenas faktiski samazinājās un (b) nav pierādījumu, ka tirgus dalībnieks būtu ievērojis šādas vienošanās nosacījumus noteiktā laika periodā;

2) vai apstākļos, kas apskatīti šajā lietā, ir pamats konstatēt tirgus dalībnieka rīcībā Līguma par Eiropas Savienības darbību 101.panta pirmās daļas a) apakšpunkta pārkāpumu un sodīt to par šo pārkāpumu, ja šis tirgus dalībnieks, nepaužot savu nostāju attiecībā uz piekrišanu izpildīt aizliegtu vienošanos vai atturēties no tās, faktiski nepilda šīs vienošanās nosacījumus, bet gudri pielāgojas konkurentu mazumtirdzniecības cenām, atbilstoši savai cenu politikai nosakot savas mazumtirdzniecības cenas zemāk nekā konkurentiem, kas savukārt ir noteiktas, izpildot preču piegādātāja norādes par preču tālākpārdošanas cenu līmeni;

3) vai apstākļos, kas apskatīti šajā lietā, ir pamats Līguma par Eiropas Savienības darbību 101.panta pirmās daļas a) apakšpunkta izpratnē piemērot atbildību par dalību aizliegta vertikālajā vienošanās vertikāli zemākam tirgus dalībniekam, ja vertikāli augstāks tirgus dalībnieks atradās dominējošā stāvoklī un vienpusēji uzspieda minimālo cenu līmeni, savukārt pirmais, nepaužot savu nostāju attiecībā uz piekrišanu izpildīt aizliegtu vienošanos vai atturēties no tās, faktiski nepilda šīs prasības, bet gudri pielāgojas konkurentu mazumtirdzniecības cenām, atbilstoši savai cenu politikai nosakot savas mazumtirdzniecības cenas zemāk nekā konkurentiem, kas savukārt ir noteiktas, izpildot preču piegādātāja norādes par preču tālākpārdošanas cenu līmeni.

[39] Eiropas Savienības Tiesas kompetencē ir vienīgi jautājumi par Eiropas Savienības tiesību interpretāciju vai spēkā esību. Tādējādi, lai būtu pamats uzdot jautājumu, būtu jārodas šaubām par lietā piemērojamo Eiropas Savienības tiesību normu interpretāciju. Eiropas Savienības Tiesa nerisina strīdu pēc būtības, līdz ar to tai nav uzdodami jautājumi par jebkuriem lietas strīdīgajiem aspektiem (*Senāta 2023.gada 10.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-2/2023, ECLI:LV:AT:2023:0210.A43007717.10.S, 19.punkts*). Izvērtējis pieteicējas uzdotos jautājums, Senāts atzīst, ka lūgums vērsties Eiropas Savienības Tiesā nav apmierināms.

Visiem pieteicējas uzdotajiem jautājumiem ir tikai hipotētisks raksturs, jo tie ietver pašas pieteicējas subjektīvo viedokli par to, kādi secinājumi lietā bija jāizdara, proti, ka, lai gan tirgū aizliegtā vienošanās pastāvēja, pieteicēja no tās norobežojās un cenas noteica neatkarīgi, gudri pielāgojoties tirgus situācijai. Kā šajā spriedumā atzīts, minētais nav pamatots un lietā ir pierādīts, ka pieteicēja cenas ražotāja precēm noteica deformētas konkurences apstākļos. Lietā ir pamatots, kāpēc epizodiska atkāpšanās no vienošanās izpildes un zemāku cenu noteikšana nepierāda norobežošanos no aizliegtās vienošanās izpildes. Minēto tostarp pamato Eiropas Savienības Tiesas atziņas (*šā sprieduma 19.punkts*).

Lietā nav konstatēts arī pirmajā jautājumā norādītais, ka nav pierādījumu, ka tirgus dalībnieks būtu ievērojis vienošanās nosacījumus noteiktā laika periodā. Proti, lai gan tiesa konstatēja, ka lietā nav pierādījumu tam, ka vienošanās par tālākpārdošanas cenu ievērošanu būtu notikusi arī 2008.gadā, par šo gadu pieteicējai atbildība nav piemērota. Savukārt par pārējiem gadiem (2006.–2007., 2009.–2014.), lai gan atsevišķos periodos tikai fragmentāri un

netieši, pierādījumi ir, un apgabaltiesa tos ir vērtējusi. Pieteicējas uzskats, ka tie nepamato pārkāpumu un pieteicējas atbildību, ir vērsts uz to pārvērtēšanu, tādējādi nevar būt par pamatu jautājuma uzdošanai Eiropas Savienības Tiesai.

Savukārt attiecībā uz trešo jautājumu Senāts atkārto, ka vienošanās konstatēšanu neietekmē uz tirgus dalībnieku izdarīts spiediens ņemt dalību pret konkurenci vērstās darbībās, un šim apstāklim var būt nozīme, tikai nosakot katra vienošanās dalībnieka atbildības un soda apmēru (*š ā sprieduma 35.punkts*). Lietā netika konstatēts, ka aizliegtās vienošanās dalībniekiem nebija iespējas nepakļauties ražotāja izveidotajai sistēmai.

[40] Apkopojot minēto, apgabaltiesas spriedums atstājams negrozīts, bet pieteicējas kasācijas sūdzība – noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta pirmās daļas 1.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atstāt Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 3.aprīļa spriedumu negrozītu, bet SIA „DEPO DIY" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

E. Darapoļskis V. Krūmiņa I. Meldere